

CONTRA

nr 2 1982

årg 8

5:-

Biologi och politik hör ihop
Löntagarfonderna hotar alla

FRIHETSPRISET

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
ISSN 0347-6472
Contra-Tryck, Stockholm 1982

Utgivning

Contra utkommer med sex nummer per år. Nästa nummer utkommer i april.

Ansvarig utgivare

Christer Arkefors
Ställföreträdande ansvarig utgivare:
Benny Rung

Adresser

Box 6082, 102 32 Stockholm.
Telefon 08-39 66 81. Vi har ingen fast
telefonid. Mellan kl 09.00 och 20.00
är telefonsvarare inkopplad när expe-
ditionen är obemannad.

Box 426, 701 06 Örebro.

Prenumeration

39 kronor per år.
Postgiro 85 95 89-4.
Bankgiro 261-2638.

Finland

39 mark per år.
Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge

48 norska kronor per år.
Norskt postgiro 1 99 82 77.

Redaktion

Claes Almgren
Christer Arkefors
Anders Fjällström
Carl G. Holm
Géza Mólnár
Benny Rung

Övriga medarbetare

Robert Ask, Donald Jansson, Bertil Lind-
blom, Roger Söderqvist, Alvar Wallentin
och Monica Wiegert.

Utländskorrespondenter:

Allan C. Brownfeld, Washington.
Harry Jones, London.
Robert Champlin, Toronto.
Per Danielsen, Oslo.

*Ej signerat material har sammanställts
av redaktionen.*

*Copyright Stiftelsen Contra, Stockholm
Eftertryck endast efter överenskomme.
Presslagd 1982-02-08*

CONTRA-NYTT

Nytt märke och ny dekal — mot löntagarfonder

Den här gången har vi två nyheter att erbjuda, dels ett rockslagsmärke mot löntagarfonder med texten "Löntagarfonder. Helknäppt", dels en bildekal mot löntagarfonder. På bildekalen får det plats en lite utförligare argumen-
tering. Texten lyder: "Mot planhushållningen från öst har vi försvaret. Mot löntagarfonder har vi fortfarande rösträtten."

Märket kostar 4:- styck och bildekalen 12:- styck. De kan beställas från
Contras adress, Box 6082, 102 32 Stockholm.

Sveriges frihet är hotad.
Sluta drömma-stärk försvaret NU!

Mot **PLANHUSHÅLLNINGEN** från öst har vi försvaret
Mot **LÖNTAGARFONDER** har vi fortfarande rösträtten

*På bilden våra två senaste dekaler. Dels den försvarsdekal som vi omnämnde
i förra numret (10:-) och dels dekalen mot löntagarfonder (12:-). Porto
tillkommer.*

Åke Malmquist

har under många år flitigt medverkat i Contra med bokrecensioner. Han läste
det mesta av politisk litteratur, men var särskilt intresserad av Östeuropa och
Polen. Han hade bl a arbetat i Polen. Åke Malmquist avled i december och
det är därför med stor saknad vi publicerar hans sista recension posthumt.

Kommande Contra-bok

Vi arbetar för närvarande för fullt med översättningen av nästa Contra-bok,
Edmund Burkes *Reflektioner om franska revolutionen*. Boken kommer ut
senare i vår. Den är första gången publicerad på engelska 1790 (!), men aldrig
översatt till svenska. Det är en politisk klassiker av stor betydelse som nu
äntligen kommer på svenska. Vi är tacksamma för allt stöd till projektet.

Rekordupplaga

Det här numret av Contra är tryckt i rekordupplaga. Hela 3.000 extra
exemplar kommer att distribueras för att värva nya prenumeranter. Det är en
stor kostnad, som vi hoppas skall ge resultat på sikt. Men än så länge har vi
bara sett kostnaderna. Vi värdjar därför till våra vänner om stöd till denna
insats för att skaffa Contra nya läsare.

Våra källor

Intern Informationen heter en synnerligen initierad schweizisk nyhetsbulle-
tin. Den tar upp världspolitik från ungefär samma utgångspunkter som
Contra. Särskilt inriktar man sig på att behandla de socialistiska staterna och
det tyskspråkiga området i Centraleuropa. Men även övriga delar av världen
får bulletinens uppmärksamhet. Bulletinen är normalt på åtta maskinskrivna
A4-sidor och kan på detta begränsade utrymme innehålla ett femtiotal
notiser. Bulletinen utkommer en gång i veckan. Bulletinen kostar 14 SFR i
månaden. Adressen är Internationale Studiengesellschaft für Politik, Postfach
160, CH-3800 Interlaken, Schweiz.

Ge Ditt förslag på mottagare av Contras frihetspris

Contra har beslutat att inbjuda läsekretsen att lämna förslag på en mottagare av *Contras frihetspris*. Priset kommer att bestå av ett konstverk utfört av den exiltjeckiske konstnären Jaro-Emil Brabenec försett med en plakett som utmärker att det är fråga om *Contras frihetspris*.

Avsikten är att belöna en i Sverige verksam person som under de senaste åren gjort en betydelsefull insats för att tjäna frihetens sak. Insatsen kan bestå i uppmärksammade debattinlägg, kampanjaktioner, viktiga beslut osv.

Förslagen kommer att bedömas av en jury som består av *Contras* redaktion. Juryn kommer att behandla de förslag och motiveringar som kommer från läsekretsen, men juryn är därunder fri att komma med ytterligare förslag och ytterligare motiveringar.

Du kan lämna Ditt förslag på vidstående kupong. Där kan Du också motivera Ditt

förslag. Det är dock inte nödvändigt att motivera förslaget. Men en god motivering kan naturligtvis medverka till att just Din kandidat blir utsedd.

Du får gärna lämna Ditt förslag anonymt, men om Du lämnar namn och adress på Dig

kan Du få möjligheten att närvara vid prisutdelningen.

Välkommen med Ditt förslag. Vi vill ha förslagen oss tillhanda senast den 15 april 1982.

Till *Contra*, Box 6082, 102 32 Stockholm.

Jag föreslår att följande person får *Contras* frihetspris:

Jag tycker att han/hon gjort sig förtjänt av priset eftersom

Avsändare:

BREV TILL CONTRA

Varför arbetslöshet — när alla behövs? Så skriver LO på stora affischer utan att närmare analysera orsakerna. Låt oss se litet tillbaka och resonera om vad som bör göras åt saken.

Efter den tämligen stabila konjunkturen under 60-talet och i början av 70-talet förlorade Sverige plötsligt en femtedel av den exportmarknad vi hade 1974. Detta innebar en minskad sysselsättning och minskade investeringar, vilket ledde till en utbredd stagnation, företagsnedläggningar och en svårbemästrad arbetslöshet. Orsaken? Det tvååriga löneavtalet för 1975-76 ledde tillsammans med en rekordartad löneglidning och höjda arbetsgivaravgifter m m till en arbetskostnadsstegring på 43%. Detta knäckte industrins konkurrenskraft. Avtalet för 1977 innebar en viss ytterligare försämring. Huvudorsaken till olyckorna inträffade långt före den borgerliga regeringens tillträde 1976.

Har ett land råkat få alltför höga kostnader internationellt sett finns det i princip två lösningar. Den ena är att man sänker sina relativa kostnader. Den andra lösningen är att man accepterar kostnadsläget som det är men anpassar valutakursen till kost-

nadsläget. Sverige har valt den andra vägen och devalverat i flera omgångar, vilket lett till vissa förbättringar för exporten. En devalvering är dock en sämre lösning än en kostnadsänkning, eftersom devalveringen späder på inflationen. Men en devalvering har den fördelen att den på centralt statligt initiativ kan genomföras snabbt.

Genom sina förhandlingar och avtal bestämmer arbetsmarknadens parter över kostnadsutvecklingen. Staten kan sedan i efterhand genom devalvering kompensera vissa sidor av en felaktig kostnadsutveckling, så som ovan nämnts, dock till priset av höjd inflation. För att undvika en sådan trappstegsinflation är det faktiskt motiverat att regeringen finns representerad vid avtalsförhandlingarna för att ange den ram inom vilken förhandlingarna måste hållas för att inte samhällsekonomin och industrins konkurrensläge skall framtvunga extraordinära åtgärder i ett senare skede. Ett sådant arrangemang kräver ingen lagstiftning, endast en allmän förståelse för önskvärdheten att avtalen inte framtvingar en devalvering.

Ett annat — mera vidlyftigt — arrangemang vore att regeringen direkt efter avtalsförhandlingen angav den reduktion som måste

ske för att en devalvering skall kunna undvikas. För arbetsmarknadens parter vore det då mycket förmånligare att följa regeringens anvisning än att i onödan riskera att få den inflation som en devalvering medför. Det är som bekant inte bara arbetsmarknadens parter som drabbas av orealistiska avtalsuppgörelser i form av nedlagda företag och arbetslöshet. Praktiskt taget alla drabbas — en del mer, en del mindre — av inflation och inskränkningar i allmän och enskild verksamhet.

Med den ovannämnda affischen visar LO ett påtagligt intresse för sysselsättning och export, fundamentala värden helt beroende av yrkesskicklighet och realistisk lönesättning, varför LO gott kunde överväga detta förslag. *Svante Hjerstrand*

En annan kampanjaffisch från LO har texten "När var inflationen högre?". Trots att inflationen 1981 var så hög som 9,7%, så var inflationen högre 1974, 1975, 1976, 1977, 1978 och 1980. Sedan den första oljeprischocken kom 1974 har bara ett enda år haft lägre inflation än 1981, och det var 1979. Den höga — förvisso alltför höga — inflationstakten har drabbat oss oavsett vilken regering — socialdemokratisk eller borgerlig som suttit vid makten. Socialdemokraternas sista år vid makten var exempelvis inflationen 10,1%! *Red.*

Biologi och politik hör ihop!

Många av de politiska teorier som är gångbara idag bygger på antaganden om människan och människans beteende som har allt annat än stöd i den moderna biologiska vetenskapen. En del politiska dogmer skulle falla ihop som korthus om anhängarna på allvar konfronterades med vetenskapens senaste rön.

Den naturvetenskap som börjat få allt större betydelse kallas sociobiologi. Det är en ung vetenskap, men en vetenskap med sprängkraft.

Contra ska i denna artikel ge en introduktion till sociobiologin.

I Sverige har sociobiologin som vetenskap främst presenterats av två personer, professorerna Arne Müntzing och Marianne Rasmuson. Müntzing har i en behändig bok med titeln *Varför är vi olika* (Natur och kultur, 1976) gett en introduktion på svenska till många av de viktiga biologiska rön som har betydelse för vår syn på samhället. I Müntzings bok förekommer inte termen sociobiologi, och han har inte gått lika långt när det gäller att dra politiska slutsatser av den biologiska forskningen som vissa utländska forskare.

Mest känd på den internationella arenan är professor Edward O Wilson vid Harvard-universitetet i USA. Han har utgett fyra stora böcker om sociobiologin. Den andra boken har just titeln *Sociobiology* (den finns inte översatt till svenska), men mest inflytelserik har nog hans bok *On Human Nature* varit.

Edward Wilsons intresse för sociobiologin började med ett studium av de samhällsbyggande insekterna och gick vidare till ett studium av de högre djurens funktion i kollektivet. Det tredje och sista steget blev att dra slutsatser för människans och det mänskliga samhällets vidkommande. Vad säger naturen till människan? Vilka möjligheter har människan att ändra sig själv utan att göra våld på naturen?

Politiskt sprängstoff

Sociobiologin har blivit politiskt sprängstoff. Vänsterorienterade filosofer har anklagat sociobiologin för att vara en grogrund för fascism och rastänkande. Och det finns åtskilliga med politiska böjelser åt det hållet som ägnat sociobiologin sitt intresse.

Men det är i grunden fel att knyta sociobiologin till en viss politisk ideologi.

En förklaring till att den marxistiska vänstern ser snett på sociobiologin är att den ger vetenskapliga belegg som rycker undan grundvalarna för delar av den marxistiska samhällssynen. Marxismen bygger, mer än andra ideologier, på ett antal grundläggande antaganden om hur människan och samhället fungerar. På Marx tid var det svårt, kanske omöjligt, att bevisa eller motbevisa många av grundaetsarna. Idag är läget ett annat. Mycket av det som Marx byggde sina teorier på håller inte vid en naturvetenskaplig granskning.

En åskådlig jämförelse kan man göra med den medeltida kyrkans syn på jordens plats i världen. Jorden var världens medelpunkt och planeterna och solen cirklade runt jorden. Det var en ståndpunkt som var förenlig med den tidens vetenskap. En ståndpunkt som togs som utgångspunkt för etiska och moraliska resonemang. När vetenskapen kunde bevisa att världen var beskaffad på ett annat sätt rycktes grunden undan för en del av den medeltida kyrkans resonemang; de vetenskapliga framstegen fick genomgripande konsekvenser för religion och samhälle.

På samma sätt kan nu marxismen drabbas av vetenskapens framsteg. Marxismen kommer att framstå som allimer omöjlig när kunskapen om biologins landvinningar sprids, och till slut motvilligt accepteras även av marxister. Vänstern kommer inte att försvinna, men marxismen i dess gamla form får svårt att överleva.

Kristenheten och religionen överlevde de vetenskapliga framstegen, men den kyrkliga organisationen genomgick omvälvningar både inom den katolska kyrkan och genom uppkomsten av protestantismen.

Sociobiologins grundteser

Utgångspunkten för den sociobiologiska vetenskapen är att människan har försetts med naturliga egenskaper. Det kostar att

slitta sig över dessa egenskaper, och vi kan inte utan vidare forma ett samhälle som sätter sig emot fundamentala grundprinciper för hur människor fungerar.

Men sociobiologin föreskriver inga politiska lösningar; den analyserar verkligheten och ger genom den analysen en grund att stå på för de politiska beslutsfattarna.

Människans känsloliv och de etiska normer som bygger på hennes känslor har till en stor del programmerats genom tusentals generationers naturliga urval — sociobiologin bygger till stor del på darwinismen och det naturliga urvalets princip. Utmaningen för vetenskapsmännen är att avgöra och mäta vilka begränsningar som denna programmering förorsakar, och analysera vad den betyder. En sådan analys kan man göra genom att studera "kulturrevolutionen". Om man kommer så långt i sina ansträngningar dyker det politiska dilemmat upp: Vilka naturliga böjelser skall vi underkasta oss och vilka skall vi försöka kuva?

Arvet

Fysiken studerar materiens minsta partiklar, atomerna (och deras beståndsdelar), kemin studerar dessa partiklars samverkan i molekyler, molekylärbiologin studerar komplicerade molekylers verkan i levande organismer, fysiologin studerar hela organismens funktion, medan sociobiologin ger sig på nästa steg — organismernas och individernas samverkan i sociala enheter.

Ingen behöver längre tvivla på att människans beteende är arvsbetingat och i stor utsträckning styrt av det biologiska arvet. Frågan är istället i hur stor utsträckning det förhåller sig så?

Genom analys och jämförelse med djurens beteende, liksom genom exempelvis tvillingundersökningar, kan vetenskapen bevisa arvets stora betydelse. Vetenskapen kan också påvisa vissa sociala fenomen som uppträder över hela mänskligheten. Eller för att gå ännu längre — det finns sociala drag som är gemensamma för både människor och apor!

En förteckning på sådana gemensamma sociala funktioner är:

— de tätast sammanknutna sociala grupperna består av mellan tio och hundra vuxna (inte två som hos fåglarna, eller tusentals som hos myrorna)

— Män (hannar) är större än kvinnor (honor).
— De unga genomgår en lång period av social träning och utveckling.
— Det sociala spelet bygger i stor utsträckning på fingerad aggression och sexualitet.

Det är naturligtvis möjligt att tvinga in människan i det sociala mönster som är typiskt för fåglar eller myror — men det skulle strida mot grundläggande böjelser och känslor hos människan, känslor som utvecklats under årtusenden av naturligt urval. En genom tvång genomförd annorlunda social ordning skulle sannolikt på en generation återgå till den gamla naturliga ordningen. Om det skulle bli någon ny generation, våldet på människans natur skulle vara så stort att personligheter skulle brytas ned, personliga relationer gå i kras och därmed skulle släktets fortplantningsförmåga hotas.

Men vi har naturligtvis också ett äkta mänskligt socialt arv — vi är ju inte (i alla stycken) apor i vårt beteende!

Flera vetenskapsmän har ägnat sig åt att studera sådana för människan särskiljande egenskaper och man har gjort upp långa listor på typiskt mänskliga egenskaper — egenskaper som är typiska i alla kulturer (eller nästan alla kulturer) på jordklotet. Såväl den avancerade västerländska industri-kulturen som primitiva samhällen i Nya Guineas djungler.

Även människor som skulle växa upp i en helt artificiell miljö skulle lägga sig till med vissa sociala vanor och uttryck. Det påstås fö i legenden att en egyptisk farao skall ha genomfört experiment med att låta barn växa upp utan någon som helst kontakt med vuxna.

Antropologen Robin Fox menar exempelvis att ett sådant experiment skulle visa att

försökspersonerna skulle skapa sig någon form av språk (naturligtvis inte svenska, engelska eller kinesiska, men någon form av talat språk skulle utvecklas spontant). Om tillräckligt många människor utvecklades på detta teoretiska sätt skulle de enligt Fox snart skaffa sig regler om egendom, incest och giftermål, metoder att lösa tvister utan blodsutgjutelse, flirt, verktygs- och vapentillverkning, myter, dans och naturligtvis diverse brottsliga beteenden.

Men vi utvecklas inte bara av naturen. Under vår uppväxt utsätts vi för en intensiv social påverkan, som inte kan undgå att lämna spår efter sig. Lek och inlärning är viktiga för vår utveckling. Experiment med chimpanser visade exempelvis att chimpanser som hindras från att leka med pinnar som små får mycket svårare att använda käppar som redskap när de blir stora. Och så fungerar det också på många andra områden.

Det sociala beteende som utvecklats och är gemensamt för hela mänskligheten har inte uppstått av en slump. Låt oss se på ett av de gemensamma dragen: förbudet mot incest. Incest (sexuella relationer mellan föräldrar och barn eller mellan syskon) innebär mycket stora genetiska risker. Sjukdomsbärande gener får mycket större chanser att föra sjukdomen vidare till nästa generation. En studie i Tjeckoslovakien visade exempelvis att av 161 barn som avlats genom incest var femton dödfödda och 40 procent av återstoden hade allvarliga fysiska eller mentala defekter. Det är siffror som beskriver de verkliga biologiska riskerna med incest. Naturen har löst detta genom att i människan lägga in en gen som ger en automatisk sexuell aversion mellan personer som har levat tillsammans medan en eller alla växte upp till ungefär sex års ålder. Det

har varit möjligt att belägga en sådan aversion vetenskapligt. Den naturliga aversionen har skapats genom det naturliga urvalets princip; den som har burit en sådan aversion i sina gener har haft en större sannolikhet att få en reproduktionsduglig avkomma och under tusentals generationer har det naturliga urvalet skapat en i själva människosläktet inneboende sådan aversion, en aversion som är till släktets bästa.

Edward Wilson menar att det är utom allt tvivel att generna direkt påverkar vårt beteende och vår sociala roll, och att det inom kort bör vara möjligt att avgöra vilka kromosomer som bär på vilka anlag.

Människor har olika anlag och anlagen är olika fördelade i olika delar av världen. I Afrika och Australien är urinvanorna mörkhyade, väl anpassade till det varma klimatet. I andra delar av världen är temperaturen inte lika hög och behovet av svart hudfärg inte lika stort. Det bör rimligen förhålla sig på samma sätt med inte bara fysiska egenskaper, utan även mentala. I ett samhälle som i tusentals år varit beroende av vissa fenomen i omgivning eller natur utvecklas — genom det naturliga urvalet — en människotyp som är särskilt lämpad för just denna miljö. Det innebär inte att den ena eller andra etniska gruppen skulle vara bättre eller sämre — bara att de är olika. En insikt om olikheterna (vilket är vetenskapligt bevisade fakta) kan mycket väl kombineras med en fast övertygelse om människans lika värde. En ideologi som utgår från att människor är biologiskt lika gör däremot våld på naturen.

Sociobiologin och kulturen

Sociobiologerna försöker genom arvsteoretiska och genetiska resonemang dra slutsatser rörande livskraften i skilda mänskliga kulturer.

Så här resonerar en del forskare om slav-samhället: Slavsamhället uppstår i framgångsrika ekonomier som expanderar militärt. De underkuvade nya områdena levererar slavar och den alltmer välmående befolkningen i de centrala delarna av riket fjärrar sig alltmer från arbetet. Slavar importerar från periferin för att utföra arbetet. Men ett slavsamhälle kan inte bestå i längden menar sociobiologerna. De fria arbetarna fjärras alltmer från det produktiva arbetet, medan slavar strävar efter att bli fria män. Där det lyckas blir omsättningen på slavar stor och produktionsstrukturen desintegreras. Där det inte lyckas blir å andra sidan slavarnas fortplantningsförmåga låg, och fler slavar måste importeras av andra skäl. Slavägarna ägnar alltmer tid åt kulturella aktiviteter medan slavar lämnas åt sig själva — vilket leder till dåliga arbetsresultat, vilket i sin tur leder till anställandet av uppsyningsmän, arbetsledare etc. personer som inte ser på slavar som en ekonomisk tillgång som slavägaren själv, utan enbart är intresserad av att pressa ut så

(Forts på sid 9)

Professor Edward O. Wilson är sociobiologins mest kände förespråkare. Han menar att den biologiska verkligheten sätter gränser för de politiska systemen och ideologierna.

Löntagarfonder hotar oss alla

Löntagarfondsfrågan kommer allt mer i centrum för den politiska debatten. Det är en tekniskt besvärlig fråga. Men det är nödvändigt att sätta sig in i den för att kunna följa med i det politiska spelet. Contra ger här dels en översikt över socialdemokraternas och LO:s förslag, dels en sammanfattning av kritiken mot fonderna.

Ett av argumenten för löntagarfonder har varit att det svenska näringslivet, och särskilt då industrin, behöver kapital för att kunna expandera. Och att företagen idag har svårt att få tag på detta kapital.

Det är inte en riktig bild av läget. Investeringarna i svenskt näringsliv har sjunkit under senare år. Anledningen till detta har varit att många företag har stora och moderna anläggningar som står outnyttjade eller utnyttjas långt under sin kapacitet. Man har helt enkelt ingen vettig användning för ytterligare investeringar.

Och vinsten på de investeringar som trots allt har gjorts har varit för låg. De allra flesta svenska industriföretagen har gjort en dum affär genom att satsa pengar på nya industrianläggningar. De skulle ha tjänt mer på att sätta in pengarna på banken (eller låna ut dem till staten för att täcka budgetunderskottet.) Det måste helt enkelt löna sig bättre att driva företag för att det skall bli meningsfullt för företagen att investera igen.

Löntagarfonder skulle visserligen kunna påverka situationen. De skulle kunna erbjuda kapital som inte skulle kräva så hög avkastning. Men det skulle i så fall vara ett stort samhällsekonomiskt slöseri. Och det vill inte heller löntagarfondsanhängarna vara med om. Pengarna skall placeras där de ger hög avkastning säger man. Och det är riktigt tänkt — det är tyvärr bara så att det är få ställen som ger en skaplig vinst.

Den ena förklaringen till att löntagarfonderna behövs för att förse näringslivet med kapital håller alltså inte streck. Hur är det med den andra delen av argumentet. Finns det inte heller till de få projekt som är rejält lönsamma pengar nog?

Visst finns det det! Bankerna har normalt stora överskott på låneinbetalningar. Att det tidvis varit besvärliga kreditrestriktioner beror på att staten tvingat bankerna att låna ut sina pengar till staten för att täcka budgetunderskottet (praktiskt sker det genom att staten föreskriver att bankerna måste köpa obligationer, genom att Riksbanken ställer upp likviditetskvoter för bankerna).

Och under det senaste året har det visat sig att de går att få fram tillräckligt med medel direkt från hushållen.

Den s k långtidsutredningen kom fram

till att Sverige på sikt behöver nyinvesteringar av ägarkapital i företagen på ungefär 4 miljarder kronor om året. Hälften av aktierna ägs av institutioner, exempelvis försäkringsbolag, stiftelser m fl. Dessa skulle enligt långtidsutredningen också svara för halva tillskottet av kapital. Hushållen skulle behöva spara ungefär 2 miljarder om året i aktier (nysparande). Under 1981 sparades enbart i "aktiefondsparandet", som fått nya regler och ökat kraftigt i volym, cirka 1,5 miljard kronor. Redan i januari 1982 står det klart att aktiefondsparandet ökat så kraftigt att resultatet för 1982 blir cirka 2 miljarder. Eftersom det också sker annat aktiesparande, så börjar situationen idag närma sig en med överskott på ägarkapital, i förhållande till långtidsutredningens förslag. Det leder till stigande aktiekurser, och för företagen sjunkande pris på aktiekapitalet. Fram till 1980 låg nyemissionerna på Stockholms fondbörs på några hundra miljoner kronor per år. Med undantag för 1976 hade nyemissionerna aldrig överstigit en miljard kronor.

1981 var nyemissionerna på börsen 1.700 miljoner kronor. Därtill kunde Anders Wall gå ut och få in över 300 miljoner kronor till ett nystartat företag vid namn *Argentus* med ganska löst skisserade planer för företaget. Under 1982 har redan ett företag — Volvo — meddelat att man planerar en nyemission på 500 miljoner kronor. Det är mer än vad hela börsen normalt klarat av, men med de ändrade skattereglerna inte längre är något problem.

En annan jämförelse som kan göras är mellan de två miljarder som behövs i aktiesparande från hushållen och de fem miljarder som hushållen redan idag satsar på tips, penninglotter och trav.

Påståendet att löntagarfonder behövs för att företagen skall få de pengar de behöver, håller alltså inte vid en närmare granskning.

Löntagarfonder är socialism

Landets främsta ekonomiska expertis säger, som vi har sett ovan, att det behövs fyra miljarder i nytt kapital om året. Två miljarder

Ett av de företag som fungerar som löntagarfonderna kan tänkas göra är Svenska Stål AB. De 700 miljoner som företaget förlorade 1980 försvann inte på det anspråklösa huvudkontoret i Stockholm (med porrbilograf på bottenvåningen).

DET HÄR ÄR LÖNTAGARFONDSFÖRSLAGET

Diskussionen om löntagarfonder väcktes första gången vid LO-kongressen 1971. Då antogs en motion från Metall. LO:s beslut blev att frågan om införande av löntagarfonder skulle utredas. Det blev Rudolf Meidner som fick det uppdraget.

Rudolf Meidner var färdig med sitt förslag 1975. Det var mycket långtgående, men för att inte förvirra bilden skall vi inte gå in i detaljerna på Meidners förslag här. I olika omgångar har förslaget modifierats. Den variant av löntagarfonder som LO och SAP nu förespråkar antogs vid LO:s och SAP:s kongresser hösten 1981. Det är den tredje kraftigt omarbetade versionen av löntagarfondsförslaget. Det kommer säkert ytterligare omarbetningar, men vissa huvudprinciper har varit genomgående i alla de tre förslagen.

1975 års fondförslag riktade in sig på en sak: Makten över företagen. Det är en målsättning som LO/SAP försökt tona ned på senare år. Men den finns fortfarande kvar i praktiken.

1981 års förslag innehåller två delar. En del om avgifter och vinstdelning, dvs om kostnader som skall läggas på företagen, och en del om hur de pengar som betalas in till löntagarfonderna från företagen skall användas.

Låt oss först se på avgifterna. Förslaget innehåller två olika avgifter. Dels skall företag (och offentliga institutioner) betala en höjd ATP-avgift med 1 procentenhet. Den avgiften

skall gå till löntagarfonderna.

I förslaget ingår också en vinstdelning. En femtedel av vinster över en viss nivå skall gå till löntagarfonderna. I förslaget säger man att med dagens ränta och inflation skulle en rimlig vinst (innan vinstdelningen skall börja) uppgå till mellan 15 och 20 procent på företagets egna kapital. I räkneexemplen använder man 15%.

Ett företag med ett eget kapital på 100 miljoner kronor och en vinst på 20 miljoner skulle behöva betala en femtedel av fem miljoner, dvs en miljon i vinstdelningsavgift. Ökar vinsten till 25 miljoner skulle vinstdelningsavgiften emellertid fördubblas till två miljoner. Och för vinster upp till 15 miljoner skulle ingen vinstdelningsavgift utgå.

Men genom systemet med koppling till det egna kapitalets storlek skulle alla företag, inklusive minsta småföretag, vara med och betala till löntagarfonderna.

Det är stora summor som skulle tas in på detta sätt. Löneavgiften skulle ge cirka 2 miljarder kronor, och vinstdelningsavgiften ungefär lika mycket.

Pengarna i löntagarfonderna skall användas för att placeras i aktier. Det sägs i rapporten att löntagarfonderna skall köpa aktier på börsen, eller delta i köp av nytvagna aktier (nyemissioner). Fonderna skall även kunna köpa andra aktier som bjuds ut till försäljning.

Så långt är det alltså fråga om frivillig försäljning av aktier. Men det ingår också

som en del i förslaget att facket skall kunna tvinga företagen att göra nyemissioner. Om facket anser att ett företag behöver större aktiekapital skall man kunna dra förslaget inför skiljemän. Om skiljemännen beslutar att företaget behöver mer pengar (trots att styrelsen inte anser det), måste företaget göra en nyemission. Vid tillräckligt många och stora nyemissioner blir det naturligtvis bara löntagarfonderna som har råd att gå med.

Tvångsemmissioner skall bara kunna genomdrivas för företag med mer än 500 anställda, och de skall inte kunna genomdrivas för statliga, kommunala eller utlandsägda företag, inte heller banker, tidningar eller bokförlag. Genom successiva tvångsemmissioner kan löntagarfonderna köpa in en allt större andel av företaget.

Förslaget innebär att det inrättas 24 löntagarfonder i landet — en i varje län. Rapporten uttalar inte klart om fondens styrelse skall utses av facket eller genom allmänna val — det är en fråga som man vill fundera vidare på.

Det är löntagarfonden som skall utöva röstretten på företagets bolagsstämmor. Men hälften av den röstretten skall fonden överlåta till facket vid det berörda företaget. Men detta skall dock högst få rösta för 20 procent av det totala röstetalet på stämman. Om fonden skulle vara ägare till mer än 40% av röstetalet skall hela röstetalet över 40% placeras hos löntagarfonden.

av dessa svarar försäkringsbolag och andra institutioner för. Och idag sparar hushållen mer än två miljarder i aktier. Löntagarfonderna skulle tillföra aktiemarknaden fyra miljarder om året, och kanske något mer. Så mycket pengar finns det inte behov av. Löntagarfonderna skulle då kunna leda till att kurserna rasade i höjden, eftersom alltför mycket pengar skulle vara intresserade av att få köpa alltför få aktier. Men det finns en hake. Och det är löntagarfondernas långsiktiga konsekvenser. Löntagarfonderna skulle på några år kunna ta över aktiemajoriteten i flertalet stora svenska företag. Och låta helt andra värderingar styra företagen. De gamla aktieägarna skulle inte få den utdelning de hade räknat med, och valet av investeringsobjekt skulle göras på andra och tvivelaktiga grunder.

Det finns exempelvis mycket som talar för att länsvis avgränsade löntagarfonder (som det är fråga om i LO:s och SAP:s förslag) skulle göra allt för att slå vakt om sysselsättningen i den egna landsändan. Löntagarfonderna skulle villigt satsa pengar på tvivelaktiga projekt, bara de kunde ha en liten chans att ge sysselsättning i det egna länet — och sysselsättning på kort sikt dessutom.

Visst är det bra med ökad sysselsättning. Men en långsiktigt hållbar sysselsättning skapas bara genom ett stabilt företag med god vinstnivå. Och goda vinster får man genom att försöka minimera sysselsättningen i det egna företaget! Det kan låta paradoxalt. Men i vårt ekonomiska system är det företagets uppgift att minimera sysselsättningen (för en viss produktion). Om företagen lyckas med detta blir vinsterna och lönerna så höga att de skapar efterfrågan på många andra företags produkter, och därigenom maximeras sysselsättningen och produktionen i hela samhället.

Redan idag finns det ett exempel som belyser de problem som skulle kunna uppstå om löntagarfonder med regionala länsfonder infördes. Det är de regionala utvecklingsfonderna. Utvecklingsfonderna är statsfinansierade organ som skall hjälpa de mindre företagen, bl a genom lån. Styrelsen utses av landstinget. Industriförbundet gjorde våren 1981 en granskning av utvecklingsfonderna och drog slutsatsen att den partipolitiskt sammansatta styrelsen ledde till att utvecklingsfonderna satsade på tvivelaktiga projekt av sysselsättningskål. I en fond har försluterna blivit så stora att VD tvingades avgå och åklagarmyndigheten utredde om inte

styrelsens ledamöter skulle ställas inför rätta för sin misshushållning med fondens medel. Pengarna hade i all välmening satsats på sysselsättningsbefrämjande projekt.

Börsen tas över

I oktober 1981 var alla aktier i börsföretagen värda 80 miljarder kronor (sedan dess har de ökat med tio miljarder!) Men en del börsföretag äger stora aktieposter i andra företag. ASEA äger exempelvis nästan halva Electrolux. Och investmentbolagen består nästan enbart av andra börsaktier. Om man räknar bort dubbelnoteringar på detta sätt blir börsens nettovärde 55 miljarder kronor. Sätt det i relation till löntagarfondernas fyra nya miljarder per år. Om pengarna satsades enbart i börsaktier och jämnt över hela börslistan skulle löntagarfonderna ha majoritet inom sju år efter införandet av löntagarfonder.

Det skulle vara fallet om börsen inte reagerade negativt på förslaget. Men om den aktieäggande allmänheten inser vad som håller på att hända, skulle den säkert dra tillbaka sina pengar från börsen. Vad skulle hända då? Kurserna skulle falla, och löntagarfonderna skulle kunna köpa aktiemajori-

(Forts på nästa sida)

teten ännu snabbare!

Löntagarfonder är alltså ett säkert recept för att införa ett socialistiskt samhälle med ett centraliserat ägande. Istället för 900.000 aktieägare, som Sverige har idag, skulle det i praktiken bara bli 24 löntagarfonder som aktieägare, men dessa skulle styra företagen efter likartade principer. Det är en säker väg till ekonomisk stagnation. Polen är ett varnande exempel.

De ekonomiska problemen förvärras

För företagen skulle löntagarfonderna innebära höjda kostnader. Arbetsgivaravgiften skulle gå upp och vi skulle få svårare att konkurrera med utlandet. Höjda arbetsgivaravgifter leder till höjda priser, alltså ökad inflation.

Den del av avgiften som bygger på vinstdelning skulle i praktiken fungera som en extra vinstskatt på de mest lönsamma företagen. Det är de mest lönsamma företagen som växer snabbast och ökar sysselsättningen. Men det är också de företagen som behöver behålla sina vinster för att investera dem i nya lönsamma projekt. Löntagarfonderna skulle innebära en extra straffavgift på de företag som lyckas.

Redan idag är de svenska skatterna extrema för företagsvinster. Vi känner alla till hur marginalskatterna drabbar oss som privatpersoner. Men resultatet för företagen är i vissa fall ännu värre. En statlig utredning, den sk nordenfalkska utredningen, visade nyligen att av en vinst på 100 kronor återstår i aktieägarens ficka efter skatt 6 kronor och 75 öre, om vinsten används för utdelning. I Västtyskland, Frankrike, Storbritannien och Nederländerna är motsvarande siffror 44 mark, 43:90 francs, 25 pund respektive 14:60 gulden. Även i det sämsta jämförelseobjektet blir det mer än dubbelt så mycket kvar som i Sverige! En vinstdelning av löntagarfundsmodell skulle göra jämförelsen ytterligare ofördelaktigare för Sverige.

Slutligen några ord om konsekvenserna för de små företagen: De små företagen skulle fullt ut vara med och betala avgifter till löntagarfonderna, men pengarna skulle nästan uteslutande satsas i de stora företagen. Det skulle vara fråga om en jättelik överföring av pengar från små till stora företag. Ett karaktäristiskt kännetecken för socialistisk och kommunistisk politik i många länder genom åren. En politik som kostar och kostar de socialistiska staterna enorma summor. Det är nämligen i de små och nystartade företagen som de avgörande uppfinningarna och framstegen görs. Och det är därför som nästan alla viktiga tekniska framsteg görs i Väst, trots att östblocket proportionsvis satsar mycket mer på teknisk utbildning och forskning.

Carl G. Holm

Sven Rydenfelt:

SAGAN OM LÖNTAGARFONDERNA

Västvärldens krissituation börjar alltmer påminna om 1930-talets med år för år allt fler företagsnedläggningar och allt värre arbetslöshet. Då som nu tycks det inte spela någon roll vem som har regeringsmakten. Borgerliga och socialistiska regeringar växlar på taburetterna, prövar sina häxdekoter och besvärjelseformler, allt medan depressionen helt opåverkad rullar vidare och växer i omfattning.

I Tyskland blev det till slut — sedan alla andra partier misslyckats — Hitler och hans frälsningsläror som tog hem spelet. Hopplösa och desperata väljare gav 1932 mest röster åt det nationalsocialistiska evangelium som lovade att lösa alla problem och skapa en ny och bättre framtid för det tyska folket.

I Sverige har under det sjuka 70-talet socialistiska och borgerliga regeringar växlat, sökt bota det onda med häxbygder och magiska manipulationer, allt medan depressionen helt opåverkad rullar vidare och förvärras. Naturligtvis växer känslorna av hopplöshet och desperation, och naturligtvis kräver medborgarna med allt större eftertryck nya mediciner och behandlingsmetoder.

Generaloffensiv mot privata näringslivet

I Sverige har de socialistiska partierna, stödda av fackföreningsrörelsen, gått dessa krav till mötes och lanserat en helt ny giv, en ny form av socialism med fackligt ägda och löntagarstyrda företag. Och naturligtvis lovar de att med hjälp av denna mirakelmedicin lösa alla problem och skapa en ny och ljusare framtid för svenska folket.

Låt oss först kasta en blick på den strategi som lett fram till denna generaloffensiv mot det privata näringslivet. Med hjälp av tvångströjor vävda av tusentals statliga regleringar har man berövat företagen den frihet och det manöverutrymme utan vilka de inte kan fungera. Och som sten på bördan har man plundrat dem på reserver och investeringsmedel med hjälp av konfiskatoriska skatter. Naturligtvis har de förtryckta och utsugna företagarna förlorat arbetslust, investeringsvilja och framtidstro.

Tappade melodin

I detta läge konstaterar det fria näringslivets fiender, att det kapitalistiska systemet med

privata företag inte längre klarar produktion och sysselsättning och på det hela taget fungerar bedrövligt illa. Och visst har de rätt — de tidigare fria företagen (i dag är de på sin höjd privata) har tappat melodin, dynamiken och den en gång okuvliga gåpåandan och fungerar faktiskt bedrövligt illa.

Men när den fria företagsamhetens fiender härav drar slutsatsen att det "kapitalistiska systemet" bevisat sin inkompetens och därför måste ersättas emd någonting helt nytt och annorlunda, ett socialistiskt system, är den slutsatsen svagt grundad.

Samma löften

När de samtidigt lovar löntagarna *makten över företagen*, känns melodin igen. Det är exakt samma löften varmed löntagarna i de nu socialistiska länderna en gång lockades.

Det är begripligt att socialisterna i Sverige lockar med en ny form av socialism — en hittills oprövad korporativ facklig socialism. De i praktiken prövade formerna i olika länder har fungerat så undermåligt, att de i dag får betecknas som förbrukade ideologier. I det land där socialismen prövats längst — Sovjet — har resultaten blivit så i alla avseenden bedrövliga, att den absoluta majoriteten av världens socialister erkänner fiaskot och tar avstånd från detta gigantiska experiment.

Men även i socialismens misslyckanden finns det nyanser — bäst har det gått inom industrin, sämst inom jordbruket. Det hjälper inte att man som i Sovjet och Polen har de bästa naturliga förutsättningar för jordbruk — man har likafullt bekymmer med sin livsmedelsförsörjning, bekymmer man förgäves sökt komma till rätta med, bekymmer som bara blir värre.

Varför dessa misslyckanden?

Medan industrivaror i värsta fall kan undvaras, är livsmedel nödvändiga. Varför fungerar inte den socialistiska produktionen på det viktigaste av alla områden? Varför blir resultaten sådana att man varje år tvingas skylla misslyckandena på dåligt skördeväder?

Svaret är enkelt. Därför att socialistiska maktbärare över allt identifierar sig med städernas och industrins folk och på feodalt sätt betraktar bönderna som trålar med

uppgift att så billigt som möjligt producera den mat som behövs. Med hjälp av statligt kontrollerade låga priser och leveranstvång förtrycker och utsuger man sina bönder, tills de förlorar arbetslusten och nöjer sig med att gå för halv maskin.

Inga strejker ger mer mat

I Polen där bristen när som helst går över i hungersnöd, hotar den nya fria fackföreningen Solidaritet att ta ut sina tio miljoner medlemmar i strejk för att ge eftertryck åt sina krav på mat, tillräckligt med mat. Men självklart kan inga strejker i världen ge mer mat, så länge inte det ondas rot, förtrycket och utsugningen av bönderna undanröjs.

Keynes trodde att depressioner kunde botas, om bara staten med hjälp av sedelpressar och utlandslån spädde på efterfrågan tillräckligt. I Polen har man prövat hans recept, och att det inte är något fel på efterfrågan visar de ändlösa köerna utanför livsmedelsbutikerna.

Fel på utbudet — inte på efterfrågan

I dag har världens ekonomer börjat lära sig att depressioner med sjunkande produktion och växande arbetslöshet inte kan botas med statlig uppblåsning av efterfrågan. De har börjat lära sig att det är utbudet — inte efterfrågan — det är fel på. Börjat lära sig att de måste syssla med *utbudsekonomi* i stället för med *efterfrågeekonomi*.

Bakom utbudet-produktionen står företagare, och liksom en bilmotor kräver drivmedel för att gå, kräver företagare drivkrafter — motivation — för att fungera. Om makthavarna genom förtryck och utsugning berövar företagarna deras arbetslust, investeringsvilja och framtidstro skapar de en kris med sysselsättnings- och försörjningsproblem som undan för undan bara blir värre, så länge inte roten till det onda undanröjs.

Roten till det onda

De socialistiska partierna i Sverige avvisar varje tanke på att undanröja det ondas rot, förtrycket och utsugningen av företagarna. De lovar i stället att bota det onda med en mirakelmedicin som de alldeles själva har kokat ihop.

Naturligtvis låter sagan om löntagarfonderna som ljuv musik i besviknas och desperatas öron, och sannolikt vinner de socialistiska partierna valet 1982. De har lovat att bota allt ont med ett program som innebär ytterligare förtryck och utsugning av företagarna. Naturligtvis kommer de att misslyckas. Naturligtvis kommer allting att bli värre. Och naturligtvis kommer de att förlora valet 1985 — deras sista chans.

Sagan om löntagarfonderna är och förblir en saga. *Sven Rydenfelt*

Vi samlar till ett

UBÅTSJAKTFARTYG!

Svenska män och kvinnor samlade 1910 till nationalgåvan pansarskeppet "Sverige", under flera decennier flottans stolthet.

De samlar igen. Till ett ubåtsjaktfartyg. Nu är det "GÅSEFJÄRDSKOMMITTÉN" i Virserum i Dackebygden, frihetskämparnas gamla bygd.

därför att vår

FRIHET, NEUTRALITET ALLIANSFRIHET måste försvaras!

"GÅSEFJÄRDSKOMMITTÉN" bildades spontant. Den är sprödd och representerar gemensamt medlemmar och viljan att försvara land och folk och vår neutrala linje.

GÅSEFJÄRDSKOMMITTÉNS LEDNING:

Administrativ: N. A. Arvidsson, Virserum	Tel 0495 200 75
Fru Bege Arvidsson, Virserum	Tel 0495 200 81
Bokhållare: Berne Gustaf, Virserum	Tel 0495 200 77
Fabrikör: Sture Modig, Virserum	Tel 0495 200 71
Revisor: Lenn Eriksson, Virserum	Tel 0495 200 70
Revisor: Ragn Berne, Virserum	Tel 0495 200 77
Revisor: Jule Rasmusson, Virserum	Tel 0495 200 70

Sätt in ditt bidrag på Svenska Handelsbankens konton för insamlingen:
Postgiro 5790-1, Bankgiro 857-8015, märk talongerna "GÅSEFJÄRDEN"

Införda medel försäntas av Handelsbanken, Virserum, på spårat konto "Gåsefjärden". Varje krona går oavkortat till projektet.

(Forts från sid 5)

mycket arbete som möjligt. Det är första steget till slavsamhällets fall. Slavsamhället måste falla, det är en biologisk nödvändighet menar forskarna, men pekar samtidigt på myrsamhällen där slaveriet är naturligt. Men människan har lyckligtvis helt andra naturliga anlag.

Jäger- och samlarkulturerna ger intressanta bidrag till den sociobiologiska forskningen. Det finns idag ett hundratal sådana kulturer, från eskimåer till urinvånare i Australien. Grupperna är vanligen små, och det är väl sannolikt att kulturerna mer eller mindre kommer att utplånas inom kanske hundra år. Men än så länge innebär de tacksamma studieobjekt för forskarna.

Nästan överallt är det männen som jagar och kvinnorna som samlar. När det är fråga om större villebråd som jagas på längre avstånd är det uteslutande män som jagar. Det är naturligt med tanke på att kvinnorna är lästa till ett begränsat område på grund av barnpassning, och barnpassningen är kvinnornas uppgift av det enkla skälet att det är kvinnorna som kan bjuda de minsta på mjölk.

Genom tusentals generationer har det naturliga urvalet gynnat män som är bra på att färdas över långa distanser och fånga villebråd, medan kvinnor vunnit framgång genom andra egenskaper, exempelvis barnafödande och barnuppfostran.

Dagens radikala kvinnosakkämpar skulle mot sådana resonemang göra invändningen att det är en uppfostringsfråga, att rollerna skapas av miljön. Men antropologerna har visat att så inte är fallet. I Kalahari-öknen finns ett folk som heter !kung (! används för att beteckna ett "klick"-ljud som inte används i svenska). !kung-folket gör ingen som helst skillnad i uppfostran av pojkar och flickor, men ändå uppstår på ett naturligt sätt skilda könsroller. Flickorna stannar i genomsnitt närmare hemmet under uppväxten, de arbetar mindre i grupper av vuxna etc. Dessa obetydliga skillnader byggs successivt på allteftersom ungdomarna växer. I slutändan blir det männen som sköter jakten och kvinnorna hemarbetet.

I nästa nummer av *Contra* skall vi gå närmare in på innehållet i de sociobiologiska teorierna.

Finlands sak är vår

Under president Urho Kekkonen har Finlands utrikespolitik varit hårt kopplad till vad Sovjet tillåtit. Även inrikespolitiskt har det politiska handlingsutrymmet varit begränsat. Viktiga beslut och åtgärder måste först förankras i Moskva innan de kan genomföras. Björn Arrhén ger en bakgrund, kommer den nye presidenten ha möjlighet att ge landet en friare position?

I 600 år tillhörde Finland Sverige och under hela denna tid ägde landet inrikespolitisk självstyrelse. År 1809 kom Finland under ryskt herravälde och även i sin egenskap av ryskt storfurstendöme fick man behålla sin autonomi och sin författning. År 1899 upphävde tsaren författningen och berövade Finland dess speciella rättigheter. En förryskning inleddes, men finnarna presterade ett framgångsrikt motstånd och lyckades efter den ryska revolutionen 1905 uppnå att självförvaltningen återinfördes. Efter oktoberrevolutionen 1917 ledde den finska frihetsviljan till att fullständig oavhängighet från Ryssland uppnåddes. De tjugo närmaste åren åtnjöt Finland politiskt lugn.

I slutet av 1930-talet tog detta lugn slut. År 1939 krävde Sovjetunionens diktator Stalin (av säkerhetsskäl för bägge länderna), att Finland skulle avträda vissa gränsområden där Sovjet hade intentioner att upprätta militära stöddepotter. Som suverän stat vägrade Finland och Stalin satte sin plan i verket — landets erövring. Röda armén gick till anfall. Finnarnas motstånd under vinterkriget blev hårt och segt och den lilla finska armén tillfogade sovjettrupperna svåra förluster i manskap och materiel.

Under hela kriget försökte de finska kommunisterna med stöd från Sovjet sätta igång omstörtningförsök för att komma sina ryska bröder till undsättning. Förräderiet misslyckades.

Slutligen tvingades den finska regeringen att kapitulera inför den sovjetiska övermakten och Finland måste avträda stora landområden till Sovjetunionen. Stalin var fortfarande inte tillfredsställd. Efter överenskommelsen med Hitler-Tyskland, ansåg han sig ha fria händer i Finland.

År 1941 utbröt kriget på nytt och efter flera års strider tvingades Finland ånyo begära vapenstillestånd och ingå en fredsuppgörelse, som var villkoret för att Sovjet inte skulle ockupera hela landet.

År 1948 påtvingades Finland ett fördrag, som tillförsäkrade landet "vänkskapligt samarbete" med Sovjetunionen och "ömsesidigt bistånd" i förhållande till segermakten.

I kraft av denna "vänkaps- och biståndspakt" nödgades Finland att under tio långa år betala ett enormt krigsskadestånd till Sovjet. Det var med stora uppoffringar som

det finska folket lyckades klara denna svåra uppgift och Finland uppfyllde fredsavtalets alla punkter.

År 1958 fann Sovjetunionen åter anledning att intressera sig för Finland och Moskva koncentrerade sig på finsk inrikespolitik. När den finländske socialdemokraten Karl August Fagerholm blev regeringschef, inledde Kreml en kraftig protest mot dennes person och utnämning. Den dåvarande presidenten Urho Kekkonen böjde sig för de ryska påtryckningarna och Fagerholm tvingades avgå. Det var signalen till fortsatt sovjetisk inblandning i Finlands inrikespolitiska angelägenheter.

Urho Kekkonen var till för kort tid sedan Finlands president. Som medlem av agrarpolitiet var han från början konservativ och antikommunist. Han samarbetade med dåvarande presidenten Paasikivi, som alltid gått in för intima förbindelser med Sovjetunionen och förordat en finsk "neutralitetspolitik". Genom sitt samarbete med Paasikivi vann Kekkonen snabbt Moskvas förtroende och Sovjet såg i honom en stark personlighet, som förstod att identifiera Finlands intressen med deras egna och sålunda främja dessa.

Den politiska situationen är idag den, att den finska utrikespolitiken och stora delar av inrikespolitiken icke står under parlamentets kontroll och inte ens under regeringens. Finland har styrts av en totalitär presidentregim trots att presidenten och vissa finska politiker alltid framhåller och talar om finsk "neutralitetspolitik" och alltid officiellt förnekar, att det råder inskränkningar i landets frihet.

Sovjetunionen utövar ett ständigt politiskt tryck på Finland utrikes- och inrikespolitiskt.

Helsingin Sanomat — Finlands största dagstidning — kritiserade för en tid sedan statsägda radio- och TV-bolaget för att det stoppat en brittisk film *The Bear Next Door*, som behandlade Finlands förhållande till Sovjetunionen. Tidningen visste mycket väl varför filmen stoppats. Den sovjetiske ambassadören hade sett den och efter att ha kontaktat Moskva inlade han sitt veto mot visningen.

Det är inte första gången som Sovjet lägger sig i finska inre angelägenheter. Finlands

inrikespolitik dikteras av Kreml. Moskva kritiserar, varnar, hotar, rekommenderar direkt eller indirekt, genom sin statsägda press och Finlands president har följdsamt omvandlat de sovjetiska önskemålen och därmed varit de sovjetiska kravens verkställare. Detta sker inte öppet inför offentligheten — det bedrivs istället genom en raffinerad hemlig politik.

För de politiska partierna innebär detta, att de måste erhålla Moskvas godkännande för att bli betraktade som regeringsdugliga. Sådant erkännande kan de få endast om de villkorslöst ansluter sig till Kekkonen-linjen och avstår från all kritik och är beredda att samarbeta med kommunistpartiet och med Sovjetunionen. Moskvas godkännande är förutsättningen för att någon skall uppnå maktpositioner i dagens Finland. Erkännanden ges åt eller förvägras, inte bara politiska partier utan även enskilda politiker och höga stats tjänstemän. De som accepterar den sovjetiska politiken får ofta inbjudningar till sovjetiska ambassaden i Helsingfors eller hälsas välkomna att besöka Sovjetunionen, där de mottages med öppna armar av höga partifunktionärer. Alla som kandiderar till viktiga politiska poster inom statsförvaltningen är beroende av Sovjets godkännande. Det är inte så märkligt att kommunisterna ständigt blir prioriterade.

Även om det idag råder stark splittring inom och mellan de olika kommunistfraktionerna, lyckas de alltid hålla sig kvar i riksdagen och regeringen, trots att socialdemokraterna anger tonen i parlamentet.

Idag regeras Finland (trots att de icke socialistiska partierna det senaste valet gick starkt framåt och ökade sin kraftiga majoritet) av en allians mellan socialdemokrater och kommunister i en omisskänlig socialistisk riktning, och så kommer det att fortsätta till dess att kommunisterna med hjälp av sovjetiskt inflytande och manipulationer till sist uppnår majoritetsställning och övertar den politiska makten. Den folkfront som redan nu existerar är endast ett förberedande stadium innan målet är nått — Sovjet-Finland.

Sovjetiseringen fortsätter sakta men säkert. Planer på ett förstatligande av Finlands skogstillgångar och avskaffandet av privat egendom diskuteras öppet. Det privata initiativet skall inskränkas, fackföreningarnas makt utökas och statlig styrning av näringslivet är på tal. Skolan och den högre utbildningen genomgår reformer av socialistisk modell. Blivande lärare och pedagoger skickas till universitet i Sovjet för att skolas i den rätta läran. Redan nu förfalskas historieböckerna, som inte längre får erinra

(Forts på sid 15)

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är Contras sammanfattning av originalkällan, försåvitt inte annat markerats med citationstecken.

Kollektivanslutningen

Kollektivanslutningen till det socialdemokratiska partiet av vissa fackföreningars medlemmar har fått en ny dimension i Ankarsrum. Där har Metalls avdelning 134 beslutat att ansluta hälften av sin avdelning till socialdemokratiska partiet. Då behövs ingen reservationsrätt! Den som vill kan betrakta sig som medlem. Och den som gör invändningar mot kollektivanslutningen kan inte hindra att det fastställda beloppet oavkortat går till socialdemokratiska partiet! (Barometern, Kalmar)

Ekonomisk brottslighet

En pensionär i Hagfors har i fem år jobbat som vaktmästare åt Metalls avdelning 138. En skatterazza som länsstyrelsen gjorde visade att mannen arbetat svart åt facket i fem år. Facket kom undan med lägre lön i utbyte mot att pengarna betalades ut svart. Förutom att pensionären slapp ifrån skatten kunde han dessutom få extra avdrag för "nedsatt skatteförmåga" — något som han inte fått om inkomsterna från Metall varit kända.

Nu blir det eftertaxering, straffskatt och böter.

(Nya Wermlands-Tidningen, Karlstad)

Satellit—TV

På alltför ställen i landet kan man nu ta in satellit-TV. Det rör sig om en sovjetisk (!) satellit med tre kanaler, en fransk experiment-satellit och (inom kort) en engelsk satellit.

Den sovjetiska satelliten är avsedd för överföring av program från Moskva till Sibirien, men den kan även tas in med en parabolantenn i Sverige. Signalen är dock svag, så det krävs mycket stora (3 m i diameter) och därmed dyrbara parabolantennar. Flera hotell och andra anläggningar har dock skaffat sig sådana antenner, främst för att senare kunna ta in den engelska satellit som kommer igång inom kort.

Även den engelska satelliten kommer att ha svag signal. Bäst och billigast kommer vi i Sverige att kunna ta emot länder som skaffar satelliter för att användas på ungefär samma longitud som Sverige, dvs i första hand Tyskland, men även Frankrike.

Man kunde kanske förvänta sig att TV-satelliternas motståndare på vänsterkanten skulle lugna ned sig nu när det enda som kan tas emot med hyfsat resultat är sovjetiska

program.

Svensk kulturpolitik förnekar sig dock inte. Istället för att satsa på Nordsat — som utsatts för vänsterns kritik — satsar man nu på en enklare satellit, Tele-X. Den kostar lika mycket som Nordsat! Men den har bara plats för tre kanaler. De två svenska kanaler vi redan har samt en "blandad nordisk kanal" där svenska censurmyndigheter kan se till att inga olämpliga finska eller danska program kommer in i svenska vardagsrum. TV-tittarna ges inte förtroendet att välja själva — det blir en central instans i Stockholm som kommer att välja garanterat smala program — och med detta låter sig naturligtvis kulturradikalerna nöja!

Ökat östspionage

Det östeuropeiska spionaget i Sverige har ökat markant under det senaste halvåret (alldeles bortsett från ubåtsincidenten i Karlskrona). Intresset har framförallt riktats mot kustartilleriet i södra Sverige. Under höstens repövningar upptäcktes många polska personbilar och ryska lastbilar på sydsvenska småvägar. Lastbilarna stannade på ödsligt belägna parkeringsplatser — under Televerkets radiolänkstråk. Med en ganska lätt utrustning är det där möjligt att avlyssna samtliga telefonsamtal i området. Vid några tillfällen har militären tagit tullen till hjälp för att kontrollera långtradare. Genom att formellt misstänka narkotikasmuggling har man kunnat gå in i TIR-märkta lastbilar. I lastbilarna har man hittat inspelnings- och signalspaningsutrustning liksom datorer. Chaufförerna har i många fall kunnat identifieras som underrättelseofficerare i Warszawa-pakten. Även en del polska husvagnar har avslöjats med avancerad avlyssningsapparat.

Sverige i täten

Sverige har tagit initiativet för att försöka

komma åt olyckligt lottade svarta handikappade i Sydafrika. Sverige har nämligen försökt få Sydafrika uteslutit ur de handikappades internationella idrottsorganisation, vilket skulle innebära att sydafrikanerna skulle uteslutas från internationella tävlingar, ett av de få andningshål för en grupp som har det svårt. Strax före jul avvisades det svenska förslaget med 44 röster mot 24 och 4 nedlagda. Till saken hör att handikappidrotten i Sydafrika är helt integrerad med svarta och vita handikappade tävlande på precis samma villkor i samma tävlingar. Internationella tävlingar är självklart ett hägrande mål för många svarta handikappade. Något som Sveriges motsvarande organisation vill ta ifrån dem.

Fiskmygel

Svenska konsumenter har länge fått nöja sig med två märken på fryst fisk. Frionor och Findus. Dessa två har tillsammans helt delat på marknaden, och som så ofta i sådana situationer naturligtvis kunnat driva upp priserna.

Men de två företagen är långt ifrån ensamma om att frysa in fisk. I Norge finns ett stort antal företag i branschen, företag som gärna skulle ge sig på den svenska marknaden.

Men de har inte fått. Norge har nämligen haft exportförbud på fisk! Utom mot licens, som tilldelats endast Frionor och Findus. De företag som haft de bästa kontakterna med norska myndigheter.

Den nya höyre-regeringen omprövar nu den politiken. Redan har en del nya märken börjat komma in på den svenska marknaden, och snart kommer fler. Priserna kommer att falla, men Frionors och Findus' vinster att sjunka.

Insamling till ubåtsjaktfartyg

I Dagke-byggen i Småland har man satt igång med en insamling till ett ubåtsjaktfartyg! Initiativet togs efter U137:s grundstötning i Karlskronaskärgården. Kampanjledare är Nils-Arvid Arvidsson.

Idén är hämtad från F-båtsinsamlingen som inbringade 17 miljoner kronor till pansarskeppet *Sverige* som sjösattes 1915.

Ett ubåtsjaktfartyg skulle idag kosta cirka 150 miljoner kronor. Det är lång väg dit, men det första delmålet, 100.000 kronor till årsskiftet är uppnått. Nu ligger insamlade medel i storleken 150.000-200.000 kronor.

—Det är en accelererande insamlingsverksamhet, berättar Nils-Arvid Arvidsson för Contra. Tusentals bidragsgivare ställer upp. Skolbarn avstår sina veckopengar och skickar in några kronor. Pensionärer tar av sin pension och runt om i landet ordnas insamlingar.

Särskilt mycket hoppas insamlingskommittén på medlemmar i organisationer som *Flottans Män* och *Sveriges Flotta*. Åtskilliga bidrag är på en tusenlapp eller flera, det största bidraget hittills är på 8.000 kronor.

Bättre levnadsstandard?

På femtio år har samhället genomgått en dramatisk omvandling. Och när det gäller tekniska ting så har vår köpkraft ökat markant. När det gäller livets nödtröft ser det dock annorlunda ut. Följande jämförelse är den arbetstid som en manlig arbetare måste lägga ned för att kunna köpa vissa matvaror, 1931 och 1980. Skillnaden är anmärkningsvärt liten och i två fall innebär det t o m en försämring:

1 kilo ost	1931	1tim 37min
	1980	1tim 19min
1 kilo hårt bröd	1931	43min
	1980	31min
1 kilo potatis	1931	6min
	1980	7min
1 kilo nöstek	1931	1tim 32min
	1980	2tim 20min

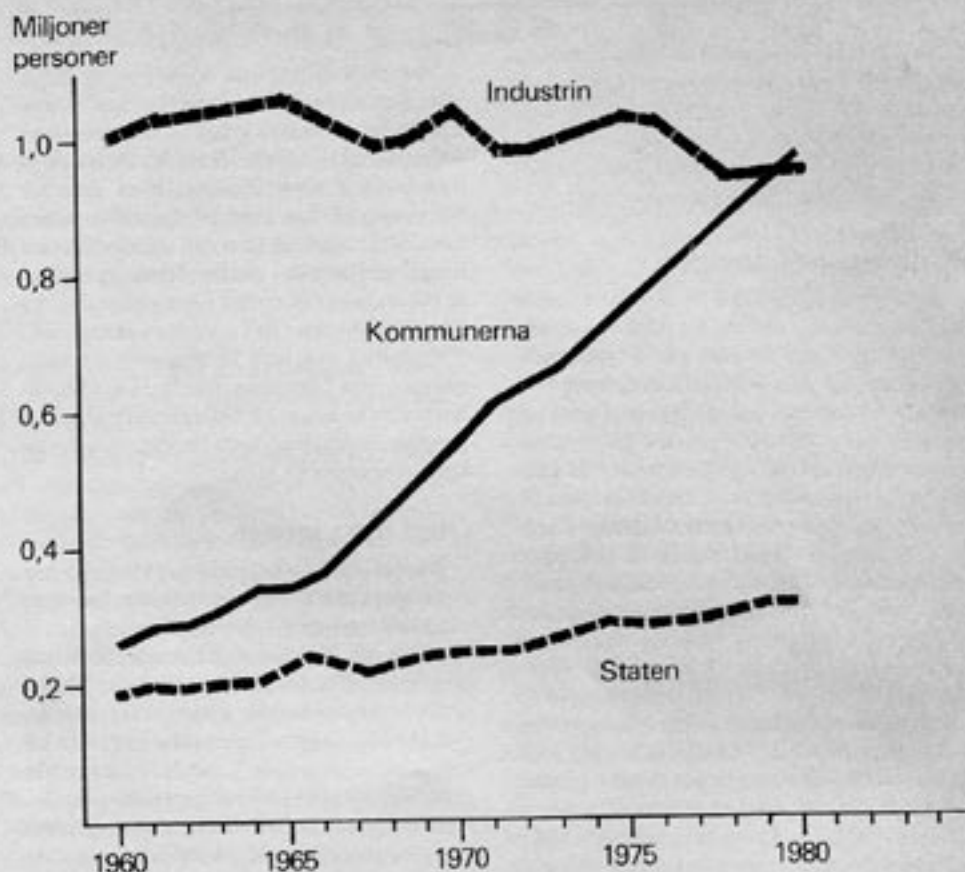
Siffrorna är hämtade från en utställning på Armémuseum.

Elfacket

Vissa LO-förbund kräver kollektivavtal även med företag som saknar anställd personal, exempelvis familjeföretag med bara ägaren och dennes familj sysselsatt. Det finns 200.000 sådana företag i landet. I en del fall tvingas företagen skriva på avtal efter blockad, i praktiken beroende på att Transport stoppar leveranserna till företaget. Praktiskt får dessa avtal ingen betydelse, men de är ett utmärkt sätt för dryga ombudsmän att visa vem som har makten.

Elfacket har däremot gått en helt annan väg. Där har man sagt upp kollektivavtal med enmansföretag. Till en del har detta skett genom annonser i pressen! Elettan i Stockholm har sagt upp avtalen med företag utan anställda och samtidigt uppmanat fackliga förtroendemän att vägra att godkänna entreprenader som läggs ut på dessa företag. Enligt MBL har facket vetorätt mot utläggning på entreprenad, dock inte av de skäl som Elettan nu försöker konstruera. Men facket har också tolkningsföreträde.

Sysselsättning i industri, stat och kommun

Säg den arbetsgivare som driver frågan om en mindre entreprenad (det måste det ju vara frågan om eftersom det är fråga om enmansföretag) till arbetsdomstolen och får rätt efter något halvår, då arbetet måste vara utfört sedan länge.

Konkurrens hos taxi

Visserligen är de flesta taxibilarna i landet privatägda. Men taxinäringen är kringskuren av så många regleringar att taxi i praktiken fungerar som ett socialiserat företag. Taxi får man endast köra efter länsstyrelsens tillstånd. Och antalet tillstånd är begränsat. (Det är länsstyrelsen inte taxikunderna som vet bäst hur många taxibilarna som behövs!) Eftersom länsstyrelsen alltid underskattar behovet förekommer det en livlig handel med tillstånd.

Ett annat krav på taxiägarna är de skall vara anslutna till en beställningscentral.

Länsstyrelsen fastställer också en maximitaxi för taxi. Alla håller sig till maximitaxan. Ända tills för en tid sedan. En företagsam taxiägare och invandrare från Nya Guinea i Malmö vid namn Roy Gasper blev utesluten ur droskågarföreningen, sedan han avslöjats med att köra bilen ett par dagar när han inte fick köra (föreningen hade överenskommit att alla bilar skulle stå stilla två dagar i veckan!)

Men Roy Gasper fortsatte att köra taxi, han hade ju tillstånd (som han dock aldrig skulle ha fått om han inte från början varit

med i taxiföreningen). Föreningen försökte få tillståndet upphävt av myndigheterna men misslyckades. Nu har emellertid föreningen hittat bestämmelsen om att taxiföretagen måste vara anslutna till en beställningscentral och försöker få tillståndet indraget av det skälet. Gasper, som nu fått ytterligare utbrytare i sällskap, erbjuder sig att ordna en egen beställningscentral.

Frihetsbokhandel

I Oslo finns en bokhandel som har en särskild hörna för frihetslitteratur. Det finns en hel del att välja på såväl på skandinaviska språk som på engelska. Utåt ser bokhandeln ut som vilken vanlig bokhandel som helst, och inte ens hela personalen känner till vad som finns i de inre delarna av bokhandeln. Men för den som besöker Oslo lönar det sig säkert med ett besök.

Bokhandeln heter Bredrup och ligger på Pilestredet 7, någon halvkilometer från Oslos centrum.

Fri- och rättigheter i Sovjet

Contra nr 6 1981 innehöll en artikel med rubriken "Fri- och rättigheter i Sovjet". Den var undertecknad Anders Fjällström och behandlade en nyutkommen bok av Rolf Ejvegård med titeln *Sovjetunionens konstitution*. Artikeln var i själva verket en sammanställning av utdrag ur boken. (Utgiven på Esselte Studium).

UTLANDS-NYTT

Norsk läsövning

Det er kvartalsoppgjør, opptelling av proviant. Kasse på kasse. "Made in Polen". Siste havn i Arabiske Gulf var Kuwaithavnen. Den var sprengt med transitvarer til Irak. Russiske, østtyske og polske med forsyninger av matvarer osv til sine "sosialistiske" kamerater i Irak.

Lykke til med den videre innsamling til "Det nødstedte polske folk".

*Oddmund Marthinsen
(Innsändare från norsk ombordanställd, klippt ur den norska tidskriften Farmand)*

Val på Malta

Svenska tidningar har pliktskyldigast rapporterat att socialisten Dom Mintoff vann valet på Malta. Mintoffs socialistiska regim har tidigare fått stöd från Olof Palme, och även svenskt bistånd. I valet 1976 fick Mintoff 51% av rösterna mot Nationalistpartiets 49% — enligt den av Mintoff kontrollerade valapparaten. I valet i december 1981 var siffrorna omvända! Nationalistpartiet fick flest röster — även enligt det av Nationalistpartiet hårt kritiserade organ som räknat rösterna. Trots detta fick Mintoff majoritet i parlamentet. Förklaringen är att Mintoff under den gångna valperioden ändrat gränserna mellan valkretsarna. Genom ett skickligt manipulerande med enmansvalkretsar av brittisk modell har Mintoff sett till att Nationalistpartiet vinner sina valkretsar stort (med många bortkastade röster) medan socialisterna tar hem sina valkretsar med betydligt mindre majoritet — och färre bortkastade röster. Majoritet bland väljarna räckte alltså inte på långa vägar för att stoppa socialistregimen på Malta.

Zimbabwe drar åt skruvarna

Många har varit överraskade över den smidighet med vilken Robert Mugabe skött Zimbabwe sedan han fick makten. Men nu börjar tumskruvarna sakta dras åt kring den vita minoriteten (som Mugabe är beroende av för att ekonomin skall hållas i trim — många nyckelbefattningar besätts av vita, och kompetenta svarta ersättare saknas).

Mugabe har börjat tillgripa en av de undantagslagar som stiftades för att hålla efter terroristerna i det dåtida Rhodesia. Enligt dessa lagar har hittills fjorton vita internerats utan att några anklagelser har framförts. En av de internerade var parlamentsledamot! Denne, Wally Stuttaford, påstås ha varit inblandad i en planerad kupp för att störta regeringen, men några som helst belegg för detta har inte kunnat presenteras, inte heller någon formell anklagelse. De gripna har inte fått anlita advokater och inga rättsliga åtgärder har vidtagits mot dem.

(The Economist, London)

Krypande censur

I Frankrike har president Mitterand på det utrikespolitiska planet visat att han är en principfast anhängare av Västerlandets ideal och klart antisovjetisk i sin allmänna politik.

På det ekonomiska planet har presidenten tagit tillbaka en del av sina mest radikala förslag från valkampanjen, men nationaliseringarna kommer att genomföras, liksom en del av de ekonomiska åtgärder som på några år kan förväntas föra Frankrike till ruinens brant.

Men på andra inrikespolitiska områden syns bockfoten bäst. Kulturminister Jack Lang har nyligen publicerat en rapport om popmusik! Den är alltför anglosaxiskt influerad. Detta elände skall stoppas med kvoter för utländska skivor på radio- och TV-stationer, skatt på bandspelarband, en skatt som skall tillföras en särskild fond som skall fördela pengarna för utbildning av franska talanger.

Detta hopkok av styråtgärder kallas socialistiska i Frankrike, vad kallas då vår egen kulturminister Jan-Erik Wikström?

Kubanska bordeller

På Kuba är bordellerna statskontrollerade, som allt annat. Som allt statskontrollerat är det tydligen lite si och så med verksamheten. Tidningen *Opina*, som likaledes är statskontrollerad har nyligen klagat på att en del föreståndare borrar hål i väggarna och gjort sig extraförtjänster på att hyra ut hålen till smygittare!

Var hände det?

Militärstyrke införs. Stridsvagnar rullar på gatorna. Tusentals människor grips. Fackföreningsledare påstås utsatta för tortyr och ställs inför rätta. Landets mest välkända politiker fångas. Andra politiker fruktas dödsstraff.

Känns landet igen? Visst, men läs först fortsättningen:

Västeuropa sjuder av indignation. Danmark och Västtyskland förklarar att de skall stoppa sin andel i ett föreslaget hjälpprogram på en miljard dollar; EEC stoppar ett hjälpprogram på 600 miljoner dollar.

(OLVN och medlem i NAT) Rätt svar: Turkiet (i mossas till Polen allierat

Radio Free Cuba

Den amerikanska kongressen har anslagit medel för att — i stil med Radio Free Europe/Radio Liberty i Europa — starta radiosändningar till Kuba. Stationen kommer att sända från Florida.

HGO

Robin Hood

Den amerikanske ekonomen Arthur Laffer besökte för en tid sedan Sverige. Contra var med när Laffer berättade "sanningen om Robin Hood".

Robin Hood var väl någon som tog från de rika och gav åt de fattiga? Precis som staten bör göra idag? Fel, säger Laffer. Robin Hood drabbade i första hand de fattiga.

När Robin Hood började sin verksamhet genom att plundra rika köpmäns transporter, så gick det visserligen första gången ut över den rike mannen, som förlorade sitt varulager. Men inom kort lärde sig naturligtvis köpmännen att Sherwood-skogen var ett farligt område. För att klara av transporterna var man tvungna att göra omvägar eller att skaffa sig beväpnade vakter. Det kostade pengar. Och pengarna togs naturligtvis tillbaka i form av högre priser på de varor som såldes till de fattiga. Det var alltså i slutändan de fattiga, inte de rika, som fick stå för kostnaderna.

På samma sätt förhåller det sig normalt med statens kostnader idag, menar Laffer. Det är de fattiga som får betala, medan de rika klarar sig undan ganska hyfsat. De kan alltså anpassa sig mycket lättare än de fattiga.

Terrorbidrag

Den holländska regeringen har återigen utmärkt sig genom att skänka 2,5 miljoner kronor till African National Congress, ANC, som kämpar för ett kommunistiskt Sydafrika. Vidare utlovade den holländska regeringen sitt stöd för en demokratisk regering(!) i Sydafrika i ANC:s regi.

Även svenska Arbetarrörelsens internationella solidaritetsfond, i-fonden, har insett det behjärtansvärda i ANC:s situation. Sälunda kan ANC tillgodragna sig 400.000 kronor i kontanter. I samma veva fick även SWAPO samma belopp att utnyttja efter tycke och smak. Vapen från Tjeckoslovakien? Gardera med ammunition från Sovjet.

HGO

Brezjnev och guldklockan

Huvudpersonerna i detta drama ur verkligheten är Leonid Brezjnev, Henry Kissinger och Kissingers rådgivare Sonnenfeldt. Plats: Kreml. En amerikansk delegation är på besök i Moskva för SALT II-förhandlingar med Sovjetunionen. Brezjnevs uppmärksamhet dras till Sonnenfeldts guldarbandsur. Sonnenfeldt tar av sig uret för att visa Brezjnev, vilken inte är sen att fästa den på sin egen handled. "Jag ber er, den är ett minne" klagar Sonnenfeldt, som vill ha tillbaka uret. Med en högdragen gest tar Brezjnev fram en förkromad klocka av sovjetisk tillverkning, men Sonnenfeldt vägrar blygsamt att ta emot den. Övrigt vikt reser sig Brezjnev och ur en låda i sitt skrivbord plockar han fram ett schweiziskt armbandsur.

"Duger den här? Den är från Väst" frågar Breznev med minen av att ha gjort vad han kan för att tillmötesgå sin gäst. Sonnenfeldt tittar oroad på Kissinger sökande en gest hos honom att fortsätta sitt motstånd. Men Kissinger, mer bekymrad över politiken, gör ett tecken åt Sonnenfeldt att ge upp. Det är ju trots allt kärnvapenförintelsen, eller snarare förhindrandet av densamma, som står på spel. Sonnenfeldt ger upp och Breznev visar upp en tillfredsställd min. Han tror sig ha säkerställt SALT II-avtalet och guldarmbandsuret. Det visar sig senare att han kommer att förlora avtalet, men gulduret blev i alla fall hans.

Christer Arkefors

Vilnius — en fängelsestad

Vilnius, Litauens huvudstad, har av den ryska ockupationsmakten gjorts till den kanske fängelsrikaste staden i världen. På Leninavenyn har KGB ett specialfängelse (tidigare utnyttjat av Gestapo) för politiska fångar; på Lenintorget är Likiskės-fängelset, ett fängelse för kvinnor och minderåriga, beläget; inrikesministeriet har sitt fängelse på Gedeminastorget; straxt intill finns ett psykiatriskt sjukhus, där litauiska oliktänkande "botas"; på Rasugatan, nära kyrkogården, finns ett koncentrationsläger för minderåriga i åldern 14-18 år; alldeles i närheten finns ett annat koncentrationsläger där vuxna "botas från alkoholism"; på Moskvagatan finns ett transitläger; ett f d kloster på Rasugatan inrymmer två läger samt ett speciallaboratorium där cirka 1.500 fångar tvingas projektera nya lägerkonstruktioner och tillverka elektronisk apparatur för lägerövervakning till läger i hela Sovjetunionen samt dess satellitstater (även till Berlinmuren). På Trakugatan har dessutom inrikesministeriet en specialskola där specialtrupper instrueras hur ordningen i lägren upprätthålls och hur eventuella revolter slås ned. I Naujoji Vilnia, straxt utanför Vilnius, finns ett psykiatriskt sjukhus för oliktänkande. Det är sant att Vilnius och hela Litauen, liksom Estland och Lettland, är betydligt fattigare nu än innan den ryska ockupationen av de tre baltiska staterna. Dock inte på fängelser och koncentrationsläger!

Christer Arkefors

Farligt arbete

Emil Georgescu, redaktör för Radio Free Europes rumänska avdelning, har fått lämna sjukhuset sedan han knivskars svårt utanför sitt hem i München i somras. Det är dock osäkert när han kan återgå till arbetet vid RFE.

1977 utsattes en annan RFE-anställd, Monica Lovinescu, för ett mordförsök när hon låg intagen på sjukhus.

Vid ett bombattentat mot radiostationen i februari i fjol skadades åtta personer och stora materiella skador anställdes.

Hans G. Olsson

Tekniker vid RFE:s tjeckoslovakiska avdelning röjer upp efter bombexplosionen i februari 1981.

Norskt järnvägsbygge

I Norge överväger man att bygga en förlängning av järnvägen till Bodo. Sträckan från Fauske (i närheten av Bodo) till Tromsø, längst i norr, är kostnadsberäknad till 5 miljarder norska kronor. Sträckan är fyrtio mil lågelvägen. Med tanke på terrängen låter 55-60 mil som en rimlig sträcka landvägen. Terrängen är mycket svårforcerad med fjäll, dalar och fjordar.

I Sverige har SJ beräknat att ett dubbelspår Stockholm-Arlanda skulle kosta 1,3 miljarder svenska kronor. Sträckan är cirka 45 kilometer, eller 90 om vi lägger ut dubbelspår efter varandra. Terrängen är den bästa tänkbara, en nästan platt slätt med rimliga grundförhållanden hela vägen.

Contras förslag är att de svenska myndigheterna tar in en offert från de norska järnvägsbyggarna. Då skulle Arlandabanan kanske till och bli ekonomiskt intressant.

Biblar till Kina

Den 18 juni 1981 anlände ett fartyg till kusten utanför södra Kina, lastat med en miljon Biblar. Det var missionsorganisationen *Open Doors* som svarade för detta gigantiska smuglingsföretag. Alla Biblarna skulle landas under en natt. Mer än 20.000 kinesiska kristna hade samlats i området för att delta i hanteringen av Biblarna. Dessa skulle snabbt spridas för att användas av kristna runt om i landet. 20 män arbetade på fartyget med lossningen. Sändningen var paketerad i 11.000 kartonger!

De kinesiska myndigheterna visste ingenting om saken förrän fyra timmar efter det att fartyget lämnat lossningsplatsen. Då ryckte trupper ut och konfiskerade så många Biblar de kunde komma över (de slängdes i havet). En del av de kristna på platsen greps. Men i nattens mörker hade soldaterna ingen chans att få tag på mer än liten bråkdel av de insmugglade Biblarna. Hur många som kom fram kan man inte säga, men högst något hundratusental kom i myndigheternas händer.

Lee Harvey Oswald

Vi berättade i Contra nr 6 förra året om att författaren Michael Eddows begärt att graven till John F Kennedys mördare, Lee Harvey Oswald, skulle öppnas, för att fastställa om det verkligen var Lee Harvey Oswald som låg där. Myndigheterna hade vägrat, trots att tillstånd getts av Oswalds änka.

Nu har myndigheterna sent omsider gett efter och graven har öppnats. Det kunde konstateras att det verkligen var Lee Harvey Oswald som låg där. Eddows fick därmed avskrika sina teorier om att Oswald "bytts ut" under sin vistelse i Sovjet. Faktum kvarstår dock att Oswald varit aktiv kommunist och hade besökt Sovjet en tid före mordet.

BESTÄLL CONTRAS ARTIKLAR HÄR!

Rockslagsmärke och bildekål mot löntagarfonder. Se även bilden på sidan 2!

(Forts från sid 10)

om Finlands tappra försvarskrig mot Sovjetunionen.

Pressen utsätts allt oftare för öppen censur och presidenten begär, att journalisterna själva skall censurera sig "de bör veta vad de kan eller inte kan skriva".

Böcker av sovjetryska författare, som är kritiskt inställda till sovjetssystemet motarbetas. Teaterpjäser och filmer med kritik av Sovjet eller med antryska tendenser är förbjudna.

Landets tidigare president har försäkrat att Finlands politik alltsedan 1937 varit felaktig gentemot Moskva. Istället för att försvara sitt land genom nationellt motstånd skulle en anpassningspolitik varit det enda riktiga.

Finland blir successivt utplundrat av sin mäktige granne. Den finska ekonomin försämras stadigt. Sovjet kräver i det vänskapliga samarbetets tecken och som följd av det påtvingade fördraget om ekonomiskt samarbete en ekonomisk kooperationspolitik, antingen Finland vill det eller inte. Moskva tolererar inte, att Finland ansluter sig till EG och hindrar på alla sätt landets försök till ett ekonomiskt samarbete med västländerna.

Den olja som Sovjet levererar till Finland måste betalas genom export av högvärdiga finska konsumtionsvaror (enligt förra årets handelsavtal) — varor som Finland kunnat få betydligt mer för i västvärlden. I det nu ingångna handelsavtalet ingår vidare finsk export av arbetskraft, som tvingas arbeta för betydligt lägre löner än i hemlandet.

Vad har Sverige gjort för att stödja Finland i dess försök att komma ur den sovjetiska politiska omfamningen? Svensk utrikespolitik har under hela den socialdemokratiska eran och även senare koncentrerat sig på den tredje världen. Våra politiska och ekonomiska resurser har gått till länder som Kuba, Vietnam och andra kommuniststater — stater som stöds av Sovjetunionen i dess kamp om världsherraväldet. Björn Arrhen

Prislistan gäller fr o m 1982-02-08. Reservation för prisändringar som träder i kraft när ny prislista utkommer. Priserna gäller inklusive 21,51% mervärdesskatt. Vid eventuell momsändring justeras priserna till närmaste hela krona.

Contra

- ... Contra, äldre nr, per styck 5:-
- ... Contra, prenumeration 39:-

Affischer

- ... Solzjenitsyn/Sacharov 24:-
- ... Churchill 24:-
- ... Sovjet ut ur Östeuropa 9:-
- ... Contra gratis

LP-skivor

- ... Så'n't som får mig att älska till 45:-
- ... En sång om friheten 45:-

T-shirts

- ... "Sverige fritt från socialism" 39:-
- ... Sverige-Amerika-tröjan 39:-
- ... "Frihet för Östeuropa" 29:-
- ... Contra-tröjan 29:-

Storlekar: 140cl, 150cl, 160cl, XS, S, M, L, XL, XXL och XXXL.

Klisteretiketter

- ... Sverige fritt från socialism, 7st 3:-
- ... Med USA för frihet, 10st 3:-
- ... Prag 1968 2:-
- ... etikettark, 24 märken, 8 motiv 5:-

Rockslagsmärken

- ... Nej till kommunism 4:-
- ... Sverige-Amerika-märket 4:-
- ... Svenska flaggan 4:-
- ... Stoppa vänsterextremismen 4:-
- ... Löntagarfonder. Helknäppt. 4:-

Vykort

- ... Nancy & Ronald Reagan, 5st 10:-

Bildekaler

- ... "Sverige fritt från socialism" 10:-
- ... Stärk försvaret NU! 10:-
- ... Mot löntagarfonder 12:-

Nyckelring

- ... Svenska flaggan 7:-

Böcker

- ... Amnesty: Kina-rapport 31:-
- ... Andersson: Rättsstat i upplösning 39:-
- ... Anger: Raoul Wallenberg 70:-
- ... Barron: KGB 63:-
- ... Barron & Paul: Kambodja 29:-
- ... Beckmann: Säkrast med kärnkraft 33:-
- ... Carlsson: Jag var fånge i Sovjet 37:-
- ... Cosgrave: Margaret Thatcher 47:-
- ... Gerholm: Varför kärnkraft 15:-
- ... Golendorf: Kuba 66:-
- ... Hegeland: Vad tjänar du mest på? 18:-

Contra, Box 6082, 102 32 Stockholm.
Tel 08-39 66 81. (mellan 09.000 och 20.00 är telefonsvarare inkopplad om ingen är på expeditionen.)

- ... Holmberg m fl: Östeuropa 39:-
- ... Husbondens röst 39:-
- ... Huyn: Uppmarschen 57:-
- ... Häggman: Terrorismen 46:-
- ... Häggman & Skard: Kommunismen 40:-
- ... Johnson: Samhällets fiender 59:-
- ... Johnson: Dessa förföljda 44:-
- ... Lepage: Imorgon kapitalism 19:-
- ... Leys: Kinesiska skuggbilder 49:-
- ... Nixon: Det verkliga kriget 59:-
- ... med Nixons namnteckning, tillägg 31:-
- ... Sanden: Eva — agent för KGB 45:-
- ... Solzjenitsyn: Västerlandets misstag 39:-
- ... Strauß: Uppror i Öst 20:-
- ... Tyranniets triumf 3:-
- ... Walker: Kina 5:-
- ... Vittnen från Gulag 25:-
- ... Myten om vpk:s oberoende och SKP avslöjat 39:-

Genom medlemskap i Bokklubben Frihetsforum kan flertalet böcker i förteckningen ovan fås till ytterligare reducerade priser. Skriv så sänder vi fullständig information.

Beställ så här:

1) Postgiro. Sätt in beloppet på postgirokonto 85 95 89-4 (i Finland finländskt postgirokonto 1125 82-9, i Norge norskt postgirokonto 1 99 82 77). Eller svenskt bankgiro 261-2638. Ange på talongen önskade artiklar. Porto tillkommer med 5:- per beställning.

2) Check. Skicka in beställningssedeln tillsammans med en check ställd på Stiftelsen Contra. Porto tillkommer med 5:- per beställning.

3) Postförskott. Skicka in beställningssedeln till Contra. Vi sänder varorna mot postförskott. Porto tillkommer med 10:- per beställning.

Beställningar över 100:- levereras utan portotillägg. Angivna priser gäller även i finska mark. Norska kronor omräknas efter kursen 1:25.

Betalningssätt:

- Postgiro Check/konter
- Postförskott

Anges ej betalningssätt skickas beställningen automatiskt som postförskott.

.....
Namn

.....
Adress

.....
Ortsadress

Italiens Röda brigad får stöd från Öst!

I april 1981 meddelade italienska polisen att man gripit Mario Moretti, den mest fruktade av terroristorganisationen Röda brigadernas ledare. Därmed skulle Röda brigaderna i stort sett vara krossade ansåg många. Men under hösten gick Röda brigaderna till förnyad offensiv, och lyckades bli kidnappa NATO-generalen James Lee Dozier, den största aktionen sedan mordet på förre premiärministern Aldo Moro. Polisen fritog Dozier och grep åtskilliga terrorister, men det betydde ändå inte slutet på Röda brigadernas verksamhet.

Här ska vi ge en del bakgrundsdata om den italienska terroristorganisationen och se på de trådar som går till Östeuropa.

70% av Röda brigadernas vapen kommer från Tjeckoslovakien, enligt polisuppgifter. Och det finns flera trådar som förbinder de italienska terroristorganisationerna med just Tjeckoslovakien. En av dessa trådar var mångmiljonären Giangiacomo Feltrinelli.

Fascisten som blev kommunist

Giangiacomo Feltrinelli är ett av många exempel på det korta avståndet mellan fascism och kommunism. Han kom från en mycket förmögen släkt, som ägde stora jordegendomar i Östeuropa och Brasilien. De ekonomiska tillgångarna var nästintill obegränsade.

Under mellankrigstiden var Giangiacomo Feltrinelli engagerad fascist i Mussolinis parti. Hans styvfar Luigi Barzini Jr har berättat att den unge Feltrinelli bar fascisternas uniform och fyllde hela huset med affischer till Mussolinis ära. Barzini själv brukade läsa in sig för att lyssna på utländsk radio, han vågade inte avslöja att han gjorde detta för den nitiske fascisten Feltrinelli.

Under kriget svängde Feltrinelli från fascismen till kommunismen. Han blev 1942 hemlig medlem i det italienska kommunistpartiet, men utåt anslöt han sig till socialistpartiet 1946, för att även utåt gå över till

kommunisterna 1948 (Pragkuppens år). Enligt dokument som publicerats i Feltrinellis egen tidning *Potere Operaio* arbetade han ett par år som kommunistisk agent i socialistpartiet.

Från 1948 blev Feltrinellis kontakter med Tjeckoslovakien allt intensivare. Efter hans död (mer om den senare) beslagtogs polisen ett falskt pass som innehöll 22 stämplat om resor till Tjeckoslovakien. I Prag träffade han bl a sin gamle vän Pietro Secchia, som flytt till Tjeckoslovakien(!) 1948. Feltrinelli var mycket hemmastadd i Prag, liksom i andra kommunistiska huvudstäder.

Han träffade flera gånger Fidel Castro, och betalade honom bl a 20.000 dollar i förskott för (aldrig skrivna) memoarer. Feltrinelli bedrev nämligen en omfattande förlagsverksamhet och har genom denna haft stor betydelse för den italienska vänsterextremismen och terrorismen.

1964 besökte Feltrinelli för första gången Havanna, 1966 återvände han till *Trikontinental-konferensen*, där han träffade en rad av de personer som blev ledande i den kommande terroristvägen. När han återvände från Kuba började han bl a utge en italiensk upplaga av den kubanska tidskriften *Trikontinental*. Den sålde han bl a via sina egna boklädor. Han gav också ut tidningar som talade för socialismens sak, exempelvis *La Sinistra* (Vänstern).

På det stora hela var Feltrinelli en mycket radikal och ortodox kommunist i sin publicistiska verksamhet. Men det fanns några anmärkningsvärda avsteg, som gör bilden mer komplicerad. Det var Feltrinellis förlag som gav ut Boris Pasternaks *Doktor Zjivago* på italienska, vilket ledde till en officiell brytning med det italienska kommunistpartiet.

Kontakterna med Tjeckoslovakien fortsatte dock obehindrat. Det lär de inte ha gjort utan sovjetisk sanktion. Man kan därför inte utesluta att utgivningen av doktor Zjivago ingick i en plan för att ge Feltrinelli en utåt sett mer oberoende position.

Feltrinelli var en av eleverna vid de skolor för terroristutbildning som inrättats i Tjeckoslovakien, dels i Karlsbad, dels i Doupov.

Den avhoppade tjeckiske generalen Jan Sejna, som genom sin centrala position i försvarsstaben hade tillgång till en mängd uppgifter, har berättat att inte mindre än tretton ledande italienska vänsterextremister fick utbildning vid skolorna i Tjeckoslovakien. De tretton deltog i utbildningen

mellan 1964 och 1968 (det är då Sejna hoppade av), och alla är namngivna av honom.

En annan av ledarna för Röda brigaderna, Fabrizio Pelli, hade arbetat för Radio Prags italienska sändningar!

Feltrinelli satsade stora delar av sin familjeförmögenhet på att ge ut revolutionär litteratur. Förlaget gick därför med ständiga förluster. Men det bekom inte Feltrinelli särskilt mycket. Han kunde fortsätta med sitt utsävande liv, hålla sig med mycket tjänstefolk och köra omkring i en ljusblå Cadillac.

Det är svårt att föreställa sig att han själv skulle ägna sig åt den praktiska terrorismen, han hade onekligen förutsättningarna att vara en som drog i trådarna i bakgrunden. Men antagligen kände han ett behov av att engagera sig direkt i "hantverket". Det var det som ledde till hans död 1972.

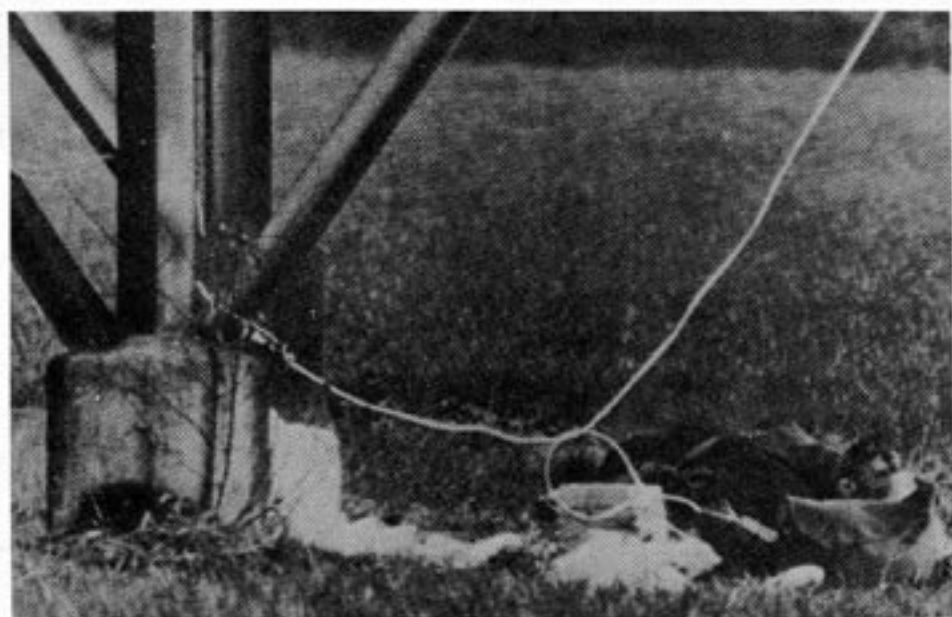
Den 15 mars 1972 hittade man en kropp som var bränd till döds nedanför en kraftledningsstolpe straxt utanför Milano. Efter ett dygn hade man identifierat kroppen som tillhörande den välkände förläggaren Feltrinelli.

Den vänsterorienterade italienska pressen började genast skriva om ett "fascistiskt attentat" mot den radikale förläggaren. Kommunistpartiets tidning *L'Unità* talade om fascistisk infiltration i den radikala vänstern. Den oberoende kommunisttidningen *Manifesto* skrev USA:s inflytande, och författaren Alberto Moravia menade att det var fråga om en provokation mot vänstern. Tidningen *L'Espresso* skrev att det var "den internationella reaktionen" som gjort sig skyldig till mordet.

Men det var inget mord. Polisens undersökning visade att Feltrinelli ensam klättrat upp fyra meter i kraftledningsstolpen. Han hade haft en bomb med sig, som hade exploderat på grund av ett fel på tiduret.

Polisen hittade snabbt den bil Feltrinelli kört för att komma till kraftledningsstolpen. Där hittade man kartor som markerade känsliga punkter i elnätet, broar, flygplatser, militärförläggningar osv. Man kunde också snabbt spåra fem av Feltrinellis gästställen i Milanos arbetarkvarter.

När gästställen undersöktes hittades ytterligare komprometterande material. Ett "folkets flängelse" var inrett för att i ett utrymme på 2x3 meter rymma ett kidnappingsoffer. Och man hittade en lång förteckning på tilltänkta offer inom näringsliv och

Bokförläggaren och männiljonären Giangiacomo Feltrinelli sprängde sig själv till döds vid ett attentatsförsök. Han hade egen villa i Prag och reste flitigt i Öst. Bara en av många trädar mellan Röda brigaderna och Östblocket.

politik. Flera personer kunde också gripas. Det var först vid detta tillfälle som det blev klart att det fanns en organisation som hette Röda brigaderna. Den organisationen skulle emellertid låta tala om sig mer senare.

Inom den etablerade vänstern var tvivlen mot polisens fynd stora. Man trodde inte på de fynd som gjordes. Ända tills den av Feltrinelli finansierade tidningen *Potere Operaio* kom ut och innehöll en dödsruna över den "revolutionär som stupat i strid".

Feltrinellis förslag (som fortfarande drivs av en av hans fyra fränskilda hustrur) hade gett ut Carlos Marighelas bruksanvisning för stadsguerilla. Han var också med och finansierade en "central" i Schweiz, som kunnat kopplas till en rad illegala penningöverföringar. Högkvarteret låg i bokhandeln Eco-Libro i Zürich. Där knöts kontakter med terrorister i Tyskland, Mellersta östern och Latinamerika. Genom kontakterna i Zürich kunde de olika terroristgrupperna ge varandra stöd. Exempelvis säkra tillflyktsorter i andra länder. Feltrinelli ordnade en tillflyktsort i sin villa i Prag, i utbyte mot tillflyktsorter för italienare i Paris. Ingen skulle väl få komma på idén att försöka placera terrorister i säkerhet i Prag utan statsledningens sanktion.

Uppsvinget

Det var först i anslutning till Feltrinellis död som den italienska vänsterterrorismen blev erkänd som ett problem. Och det var då den började genomföra alltmer spektakulära aktioner, som kulminerade med mordet på Aldo Moro.

Trots att Feltrinelli var död när den italienska terrorismen nådde sin höjdpunkt, var det i stor utsträckning han som hade lagt grunden.

Efter Feltrinelli följde en rad ledare inom framförallt Röda brigaderna och organisatio-

nen *Primea Linea*. De två organisationerna framställdes utåt som helt separata, men det fanns nära förbindelser dem emellan, och de hade i själva verket skilda uppgifter inom en gemensam strategi. Röda brigaderna var den mest extrema terroristorganisationen, medan *Primea Linea* ägnade sig åt terrordåd som skulle kunna framställas som kommande direkt från "arbetarklassen". Röda brigaderna kunde ta på sig ett attentat mot kraftförsörjningen, medan *Primea Linea* skulle kunna svara för ett attentat mot en impopulär företagsledare.

Bakom bägge organisationerna fanns en gemensam strategi och också ett nät av öppna organisationer som arbetade för olika vänsteråsikter med (någorlunda) lagliga medel.

En av Feltrinellis medarbetare, Carlo Fiorino, greps 1978. Han dömdes för kidnappning och mord till 27 års fängelse. 1979 gjorde han en fullständig bekännelse i fängelset. Fiorino började sin bana som revolutionär i den av Feltrinelli finansierade organisationen *Potere Operaio* (Arbetarmakt). Det var där de blivande terroristorganisationerna kunde rekrytera både ledare och soldater. Fiorino var bland annat med och organiserade studentoroligheter 1968, och greps 1972 i samband med polisens raid mot Feltrinellis gömställen. Men otroligt nog blev Fiorino frikänd i den kommande undersökningen och släpptes. Han gick genast under jorden.

I maj 1975 greps han av den schweiziska polisen. Han försökte växla 100.000 dollar som kunde spåras till en lösensumma, som betalats av en familj i Milano. Beloppet hade betalats för en kidnappad son, men sonen återlämnades aldrig, trots att lösensumman betalats. Fiorino anlade också en mordbrand i ITT:s fabrik i Milano. Den förorsakade skador för femtio miljoner kronor. Medhjäl-

pare i den attacken var Petra Krause, en tysk kvinnlig terrorist, som under långa tider bott i Italien.

Sonens lik hittades fyra år senare, sedan en medskyldig terrorist gripits och avslöjat var det låg.

Flera fick sätta livet till i denna affär, som rörde den 26-åriga ingenjören Carlo Saronio. Aleeste Campanile var en ung kommunist som visste för mycket. Han sköts i nacken i en klassisk revolutionär avrättning. Vänstern försökte skylla mordet på fascisterna, men Aleestes far visste bättre. Det visade sig att Aleeste hade sett vissa utpressningsbrev i Saronio-fallet. Det var nog för att han skulle tystas. Listan skulle kunna göras mycket längre.

Fiorinos bekännelser ledde till att ett hundratal terrorister kunde gripas. Ännu mer betydelsefullt blev Patrizio Pecis avbopp. Han var chef för Röda brigaderna i Turin och medlem i organisationens högsta strategiska råd. Fyrahundra terrorister kunde gripas efter Pecis vittnesmål. Men det räckte inte för att krossa terroristerna.

Pecis vittnesmål var emellertid ett svårt slag. Och Röda brigaderna dröjde inte med hämnden. Organisationen kidnappade Pecis bror Roberto den 11 juni förra året. Roberto som själv aldrig haft något med terroristerna att göra användes för att öva utpressning mot Patrizio, och för att fungera som avskräckande exempel i framtiden. Han mördades i början av augusti.

Peci avslöjade bland annat att han deltagit i resor till Mellersta östern för att hämta sovjetiska vapen. Vid två tillfällen reste han med båt till Libanon, men vapnen lastades på redan utanför kusten. Vid den första resan 1977 fick man bland annat de vapen som användes vid mordet på Aldo Moro. Vid den andra resan, 1979, hämtade man granater, sprängämnen, stridsvagnsminor, kulspjut och SAM-7-robotar. Vapnen skulle leyereras till italienska terroristorganisationer, till IRA på Irland, ETA i Spanien och till olika tyska terroristgrupper.

Vapnen kom från PFLP, den mest militanta delen av de palestinska organisationerna i Mellersta östern. PFLP har nära förbindelser med Sovjet.

En ledande italiensk terrorist, Daniele Pifano, greps med två SAM-7-robotar i sin bil. Han hävdade att han "hittat" robotarna vid vägkanten och trott det var teleskop!

Ledare för Pecis resor till Mellersta östern var den Mario Moretti, som nämndes inledningsvis. Moretti var Röda brigadernas högste militära chef, och efter hans gripande har organisationen drabbats av inre konflikter.

Olika fraktioner har drivit olika linjer. Den mest militanta fraktionen beslöt att organisationen i fortsättningen skall satsa på militära mål, istället för som hittills huvudsakligen politiker, företagsledare och domare. Kidnappningen av James Lee Dozier

(Forts på sista sidan)

Byråkrati som kostar miljarder!

Varje år får hyresgäster och villaägare betala miljarder för onödiga byggbestämmelser, för alltför hög standard som de inte har något intresse av. Upp till 25% skulle kunna sparas på bostadskostnaderna utan att det egentligen skulle behöva märkas vare sig på bostadskostnaderna eller i form av statliga subventioner.

Byggbyråkratin kostar hyresgäster och villaägare miljardbelopp varje år. Byggnadsindustrin menar att det går att sänka byggkostnaderna med 25 procent om man rensar ut i djungeln av regleringar och bestämmelser.

Till bara en liten del skulle det ta sig uttryck i sänkt standard. Till största delen är det fråga om ändringar som inte skulle märkas av dem som utnyttjar bostäderna — annat än i form av lägre hyror och kostnader.

Bara byråkraternas löner och handläggning av bestämmelserna hos myndigheter och företag kostar cirka 2 miljarder kronor per år. Det går naturligtvis inte att avskaffa hela myndighetsapparaten, men en rejäl minskning borde vara möjlig. Det anmärkningsvärda är nämligen att antalet anställda i centrala bygghandlag och hos kommunerna har ökat de senaste åren, trots att bostadsbyggandet halverats! En förortskommun till Stockholm minskade exempelvis antalet bygglovsärenden från 300 till 30 mellan 1980 och 1981 — trots det hade man kvar oförändrad personalstyrka i byggnadsnämnden.

Byråkratin — inte byråkraterna — kostar mest

Visserligen kostar byråkraterna mycket, men det är byråkratins konsekvenser för byggtekniken som är den verkligt stora posten. Man har uppskattat att det finns mellan 15.000 och 20.000 sidor byggbestämmelser. Byggföretagen är skyldiga att känna till dem alla och följa reglerna till punkt och pricka. En del kan verka onödiga, exempelvis regler som bestämmer minimi- och maximikvoter för förhållandet mellan lång- och kortsidorna i rum. Det finns nog anledning att anta att byggherrarna ser till att ytfördelningen blir vettig, annars kan de ju inte hyra ut sina lägenheter.

Att ställa vissa minimikrav på tekniskt utförande kan möjligen försvaras, om det gäller säkerhetsfrågor. Hyresgästen bör kunna lita på att huset inte rasar ihop om det blir storm. Men även det skulle kunna ordnas utan formella regleringar. Försäkringsbolagen skulle självklart vägra att teckna försäk-

ring för hus som inte var stabilt byggda.

Reglerna kan få en del märkliga konsekvenser. Största rummet i en lägenhet måste normalt vara på minst 20 kvadratmeter (undantagsvis kan det vara tillåtet med 18), sedan finns det regler för hur stora det näst största, det därefter största rummet osv skall vara.

Resultatet av dessa bestämmelser, som i vissa fall överdrivit storlekskraven (särskilt för det näst största rummet), har inneburit att vi inte får trerumslägenheter, utan "två och ett halvt rums-lägenheter". Sådana får man nämligen bygga utan att uppfylla kraven!

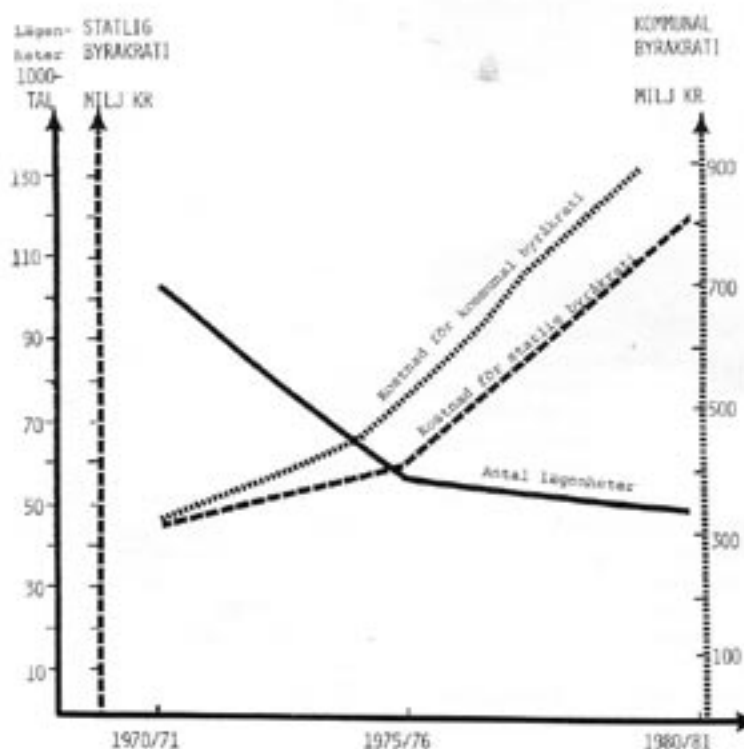
Kamp mellan leverantörer

Byggbestämmelserna kombineras med krångliga länebestämmelser. En sak är att uppfylla byggbestämmelserna, en annan sak

är att anpassa byggnadens utformning till de bestämmelser som gäller för att ett projekt skall beviljas maximala statliga lån. Länebestämmelserna är nästan lika komplicerade som byggbestämmelserna, och det har därför utvecklats en särskild "länearkitektur", som innebär att byggföretagen satsar på de billiga extraanordningar som ökar läneunderlaget mer än kostnaden.

När myndigheterna upptäcker något missförhållande så ändras bestämmelserna, byggarna anpassar sig snabbt och det går på det sättet att för en insatt person sluta sig till byggår genom att grännska vissa byggnadstekniska detaljer. För några år sedan medgavs extra läneutrymme om småhus utrustades med torkskåp, då installerades torkskåp i *alla* småhus. Idag har den regeln tagits bort, och idag installeras torkskåp i mycket lägre utsträckning.

UTVECKLINGEN AV BOSTADSBYGGANDET SAMT DEN STATLIGA OCH KOMMUNALA "BYGGBYRAKRATIN"

Normbyråkratin kan bli lukrativ för materialleverantörerna. Tillverkarna av plinglas trycker på för att treglasfönster skall vara obligatoriskt, även där det inte är energiekonomiskt motiverat. I den frågan kan de alliera sig med tillverkarna av fönsterbågar. Treglasfönsterramar är betydligt mer komplicerade och alltså dyrare än tvåglasfönsterramar. Dessutom kan man genom treglasfönsterregler stänga ute den botande importkonkurrensen, i andra länder förekommer nämligen knappast alla treglasfönster.

Fler exempel på kostnadsupprivande krav kan hämtas från isoleringssidan. Rockwool och Gullfiber trycker på för ökade isoleringskrav. Och backas upp av Baheo, Huskvarna och andra som tillverkar de fläktar som blir nödvändiga att installera i välisolerade hus, för att de inte ska bli fuktskadade.

När det gäller isoleringsreglerna finns det nästan ingen som tar konsumenternas parti, möjligen en del småhusleverantörer som upplever svårigheter att få avsättning för sina hus när kostnaderna blir alltför höga.

Men i andra fall utvecklas normerna och regleringarna efter kamp mellan olika leverantörer. Det gäller exempelvis fasadbeklädnader (tegelindustri mot trä- och färgindustri), tak (tegelindustri mot aluminium- och papp-tillverkare) osv.

Varje företagsgruppering har sina egna intressen att bevaka, och skillnaden mellan god lönsamhet och förlust kan ofta gå i förmågan att övertala myndigheterna att utforma normerna på ett sätt som gynnar den egna industrin. Normerna kan också medföra kraftiga svängningar mellan olika material under olika år. En marginell justering av bestämmelserna kan leda till katastrof för tegelindustrin och ett kraftigt uppsving för pappindustrin eller tvärtom.

Ständiga regeländringar!

Reglerna ändras ständigt. 1980 utkom bostadsfinansieringsförordningen i tre delar på sammanlagt 294 sidor. Men redan innan tredje delen hade kommit från trycket hade bestämmelserna börjat ändras. I oktober 1980 kom fem sidor förändringar, i november tre sidor och i december sju sidor. I januari 1981 ändrades fem sidor, i mars sex, i april sex, i maj fem, i juni 52, i juli sex sidor osv.

På ett år hinner man byta en stor del av förordningen och hela tiden kostar det pengar för byggare och andra att anpassa sig till de nya bestämmelserna.

För höga ambitioner

Flertalet bestämmelser avser sådant som i och för sig kan vara bra, men som kostar pengar, mycket pengar. Det är sällan någon egentlig analys av kostnaderna görs. Det är bara att skicka räkningen till hyresgästerna, och blir hyran för hög kan dessa lyfta bostadsbidrag.

Särskilt när det gäller ombyggnad har

Bostadskostnaderna går upp, det byggs allt mindre, folk har inte råd med de nybyggda bostäderna. Men största delen av kostnadsökningarna beror på ökade krav på byggena, inte på riktiga kostnadsökningar.

kraven ibland varit så hårda att hus får förfalla, det går inte att rusta upp husen efter normerna och behålla rimliga hyror.

Ett exempel är kraven på hiss i alla hus på tre våningar eller mer (sedan den bestämmelsen infördes för nybyggen har trevåningshuset, Sveriges tidigare i särklass vanligaste hustyp försvunnit, numer byggs antingen tvåvåningshus eller hus på fem våningar eller mer). Vid nybyggnad går det att installera hiss till någorlunda rimliga kostnader, men inte så rimliga att det blir försvarbart att bygga trevåningshus. Och det kostar mer att bygga tvåvåningshus, kostnaden ökar med 11.500 kronor per lägenhet.

I en gammal fastighet kan det kosta mellan 300.000 och 400.000 kronor att installera en hiss. Och då kan det vara fråga om några få lägenheter på de översta våningsplanen som har användning för hissen. Birger Wärn i Byggorbning Konsult AB har plockat fram ett exempel från sin verksamhet som visar att hissen kostade de berörda lägenheterna 666 kronor i månaden (per lägenhet!). Ett annat exempel visade på kostnader på 800 kronor per lägenhet och månad. Unga friska människor går säkert gärna upp för tre eller fyra trappor för att spara 800 kronor i månaden i hyra. Medan gamla och handikappade har alla förutsättningar att få tag på en annan lägenhet, kanske i samma hus fast lägre ner, om de vill bo kvar där de bott länge.

Ett annat exempel på överdriven standard har lämnats av det stora byggföretaget SIAB. I ett radhusområde för ett trettiotal familjer krävdes 32 garageplatser och 38 besöks-parkeringsplatser. Alldeles bortsett från att man var tvungen att asfaltera en del av det som kunde blivit grönområde, så ökade kostnaderna för området med ungefär en tusenlapp per hus, för att husen skulle ha

tillräckligt många (outnyttjade) parkeringsplatser. Byggföretaget räknar med att onödiga krav ökade kostnaderna med minst 25.000 kronor per hus i detta område!

Handikappades krav

Visst måste vi bygga bra lägenheter åt de handikappade. Det har vi råd med. Och visst kan de friska ställa upp och betala vad det kostar att ge dessa olyckligt lottade människor en rimlig standard.

Men sedan några år ställs krav på att *alla* lägenheter skall uppfylla vissa handikappkrav. Ett exempel är kravet på hiss i trevåningshus, som vi diskuterade ovan. Ett annat är krav på större ytor i köpprum, bad, trapphus m.m. I tvåvånings enfamiljshus krävs en separat dusch på botten (entréplanet). Och när det gäller hisskravet så ställer handikappnormerna krav på onödigt stora hissar (och därmed onödigt kraftiga motorer).

Om de miljarder som varje år används för att bygga alla lägenheter handikappanpassade i viss begränsad utsträckning (inte så mycket att en handikappad kan bo där, men väl så att han/hon kan komma på besök utan större problem) istället användes för att utrusta de handikappades egna lägenheter skulle dessa kunna få en verklig toppstandard.

Byggekostnaderna ökar snabbt

Alla priser går upp. Även byggekostnaderna har ökat snabbt under senare år. Men en utredning som gjorts av Statens Pris- och Kartellnämnd visar att största delen av prisökningarna förorsakas av ökade krav. Mellan tredje kvartalet 1979 och tredje kvartalet 1980 ökade byggekostnaden för flerbostadshus i nyexploateringsområden med 31%! Eller

(Forts på sista sidan)

Svensken som sökt politisk asyl i USA

1974 flydde Bertil Sagermark från Sverige. Han flydde undan "Storebror". Han bor nu i Kalifornien, där han sökt politisk asyl. Contra redogör här för den konflikt som resulterade i Sagermarks beslut. En konflikt som har kopplingar till bland annat den beryktade undantagslagen.

Bertil Sagermark är svensken som sökt politisk asyl i USA. Det är en nu mer än tjugo år gammal strid som lett till att Sagermark flytt Sverige och slagit sig ner i Kalifornien. Nu slåss han inte bara mot svenska myndigheter och myndighetspersoner, utan också mot de amerikanska, för rätten att få politisk asyl.

Bertil Sagermark är civilingenjör. Han har varit officer i både flottan och armén och tjänstgjort i Etiopien för att bygga upp det landets flygvapen. Han medverkade i den svenska FN-styrkan i Kongo och flyttade därifrån till Madrid där han ägnade sig åt affärer. Han drev ett eget företag i Spanien.

Vem blev lurad?

1961 förde Sagermark förhandlingar rörande spansk tillverkning av byggnadskranar utvecklade av ett svenskt företag, Lindén-kranar i Västerås. Det företaget startades av uppfinnaren Elis Lindén, en skicklig tekniker, mångmiljonär och aktiv kommunist. Företaget är ett av världens ledande kranstillverkare och ingår nu i Linden-Alimak, som ägs av investmentbolaget Promotion.

Lindén-kranar hade föresatt Sagermark med ritningar som denne hade utnyttjat i överläggningarna med det spanska företaget Ferrovias. Det svenska kranföretaget gjorde så småningom invändningar mot att Sagermark överlämnat ritningarna och försökte dessutom att få till stånd ett direktavtal mellan Lindén-kranar och Ferrovias. Utan att behöva gå omvägen via Sagermark som sytt ihop överenskommelsen från början.

Konflikten var uppenbar för bägge parter, men föreföll vara på väg att biläggas när Sagermark återvände till Västerås 1962. Där greps han av polisen, förhördes och fick reseförbud, som dock senare upphävdes, varefter han återvände till Spanien.

1964 åtalades Sagermark av åklagarmyndigheten i Västerås för det som skett i Madrid 1961. Brottsrubriceringen var "trolöshet mot huvudman" och "olovligt förfogande".

Huvudförhandling var utsatt till hösten

1965, men Sagermark återvände inte till Sverige. Han invände att en påstådd gärning som begåtts i Madrid skulle prövas av spansk och inte svensk domstol. Det var ju fö i Madrid som vittnen och annan bevisning kunde uppbringas.

Sagermark å sin sida ansåg att Lindén-kranar var ute för att lura honom på den provision han skulle ha för att han knutit ihop affären.

Rådhusrätten i Västerås beslöt att häkta Sagermark i dennes frånvaro. Genom utrikesdepartementet begärdes han utlämnad till Sverige.

Han greps när han återvände till Spanien från Grekland den 22 februari 1966. Han placerades i Franco-Spaniens fängelse i avvaktan på att spansk domstol skulle pröva den svenska begäran om utlämning.

Han släpptes den 29 mars. Den spanska domstolen konstaterade att det påstådda brottet begåtts i Spanien och alltså skulle prövas av spansk domstol. Därför kunde man inte utlämna Sagermark till Sverige. Spanska myndigheter föreslog samtidigt att bevismaterial i målet skulle överföras till Spanien för att lagföring skulle kunna ske i Madrid. Men åklagarmyndigheten i Västerås vägrade att lämna ifrån sig ärendet. De spanska domstolarna fick inga dokument och kunde naturligtvis inte föranstalta om någon rättslig prövning.

Sagermark var dock fortfarande häktad i sin frånvaro. Han skulle begäras utlämnad från varje annat land han besökte, och få uppleva en ny period i fängelse. I avvaktan på en prövning, som rimligtvis skulle ge samma resultat som i Spanien. Sagermark skulle inte bli utlämnad till Sverige.

1966 hade Sagermark sina främsta inkomster från verksamhet i Portugal. Hans företag hade ett kontor också i Lissabon. Fängelsevistelsen höll på att ta knäcken på hans företag, och om han tog hämd om sina affärer i Portugal kunde han räkna med en månad eller ett par i Salazars fängelser. Föga mer tilltalande än Francos i Spanien.

Han arbetade intensivt på att få målet prövat i Madrid, men utan framgång. I slutet

av 1967 återvände han frivilligt till Sverige.

Han reste själv till Västerås och anmälde sig på häktet.

I den kommande rättegången hävdade han i första hand att svensk lag inte var tillämplig i Spanien. Denna invändning avvisades dock av tekniska skäl — invändningen hade nämligen inte förts fram när domstolen först prövade ärendet i september

Bertil Sagermark dömdes 1968 villkorligt. Han hävdar att han av en hög statsjärsman erbjudits ett frikännande i Högsta Domstolen om han accepterade att släppa en viktig principiell punkt i sin argumentering.

1965, då Sagermark befann sig i Spanien.

1968 dömdes Sagermark till villkorligt straff och förpliktades att betala rättegångskostnader på 8.000 kronor.

Men Bertil Sagermark är inte den som ger sig. Han begärde prövningstillstånd i Högsta domstolen, vilket han vägrades.

Han anmälde en rad tjänstemän till åtal för brott, som han ansåg att de hade begått i handläggningen av fallet. Allmänne åklagaren i Stockholm avvisade anmälan och hänvisade till åklagarmyndigheten i Västerås. Men enligt Sagermarks mening hade brotten begåtts i Stockholm och skulle därför prövas i Stockholm. Sagermark beslöt då att väcka enskilt åtal mot de berörda tjänstemännen, något som är möjligt endast om åklagarmyndigheten vägrar att åta sig ärendet. Detta skall bevisas genom ett intyg från åklagarmyndigheten. Åklagarmyndigheten vägrade att utfärda ett sådant intyg. Och Sagermark kunde därför inte bifoga intyget till sitt åtal, varefter såväl Stockholms rådhusrätt som Svea hovrätt avvisade målen utan sakprövning, eftersom stämningsansö-

kan saknade intyg om att åklagarmyndigheten vägrat allmänt åtal.

Hot om mentalsjukhus

När Svea hovrätt behandlade Sagermarks överklagande avsländes bl a följande skrivelse till Sagermark (vi citerar ett utdrag):

"Förelägger hovrätten Eder att inom tre månader efter delfäendet av detta föreläggande till hovrätten inkomma med intyg av psykiater utvisade att Eder sinnesbeskaffenhet icke är sådan att ni saknar behörighet att föra ifrågakvarande processer. Av intyget skall framgå att läkaren tagit del såväl av detta föreläggande som av samtliga handlingar i målen."

Skrivelsen är undertecknad "Göran Hogebrandt, tjug fiskal".

Contra har haft tillfälle att gå igenom stämningsansökningarna. De speglar förvisso en prövad mans bitterhet över hur hans ärende hanterats. Men hovrätten vill i sitt föreläggande insinuera att Sagermark skulle vara från sina sinnens fulla bruk. En sådan insinuation har inte det minsta fog för sig i handlingarna.

Bertil Sagermark insåg att hans möjligheter att få saken prövad vid svensk domstol var minimal. Men han hittade då på ett knep som han hoppades skulle leda till att saken skulle kunna prövas vid norsk domstol. Han begärde politisk asyl i Norge. Och motiverade det med att han hotades av att bli intagen på mentalsjukhus.

I Norge placerade han pengar på ett norskt bankkonto. Enligt en nordisk konvention kan nämligen de nordiska länderna begära att medel skall beslagtas för fordringar i de övriga länderna. Sagermark hade inte betalt de rättegångskostnader han ålagts att betala. I Sverige hade han inga tillgångar. Men om de svenska myndigheterna begärde att pengar skulle indrivnas i Norge skulle han i Norge kunna få den svenska domen prövad.

Men trots att myndigheterna i Sverige informerades gjorde man inga försök att få medlen indrivna.

Bertil Sagermark återvände senare till Sverige och använde sig av enskilt åtal mot ytterligare funktionärer i statsförvaltningen. Men målen avfördes av samma personer som han åtalade.

Flykt till USA

1974 flydde Sagermark till USA under hot om intagning på någon anstalt.

Kort tid senare antogs den beryktade "undantagslagen", som innebar att mellan 4.000 och 5.000 högre tjänstemän undantogs från möjligheten av enskilt åtal för brott i tjänsten.

Undantagslagen har senare framställts som ett rent tekniskt misstag. När "tjänstefel" och en del andra sk åmbetsbrott avskaffades 1974 ändrades en del annan lagstiftning. Bl a en lag som innebar att vissa högre tjänstemän inte fick åtalas enskilt för åmbetsbrott,

eftersom åmbetsbrotten avskaffades ändrades ordet till "brott". I praktiken innebar det att även mord, våldtäkt och liknande i princip inte kunde åtalas om det förövades på tjänstetid.

Sagermark säger till Contra i telefon från Kalifornien att det genom hans kontakter med flera riksdagsmän under tiden fram till 1974 inte kan råda något tvivel om att delar av riksdagen var medveten om vad den gjorde när lagen ändrades 1974.

Det dröjde sedan till 1977 innan lagändringen upptäcktes på allvar. Sagermark befann sig i USA och hade för tillfället gett upp försöken att komma åt de tjänstemän som han ansåg hade handlat brottsligt mot honom. Men 1977 inträffade ett annat liknande fall. Universitetslektor Reinhard Helmers i Lund blev förbigången vid en utnämning vid universitetet. Och detta beslut grundade sig på förfälskade dokument. Helmers har vägrats åtala den man som i tjänsten förfälskade dokumenten. Det ärendet är nu fört vidare till Europarådets kommission för mänskliga rättigheter i Strasbourg.

Det har ibland sagts i debatten om undantagslagen att den var till för att skydda höga tjänstemän mot obefogade åtal. Obefogade åtal är emellertid *alla* medborgare, tjänstemän eller ej, skyddade mot. Brottsbalken stadgar upp till sex månaders fängelse för obefogat åtal. Det är signifikativt att ingen av alla de tjänstemän som åtalats av Sagermark utnyttjat den paragrafen.

Undantagslagen upphävdes genom ett

riksdagsbeslut den 15 december förra året. Men den gäller fortfarande för "gamla fall". Därför kommer Helmers fall att föras vidare i Strasbourg.

Asylansökan

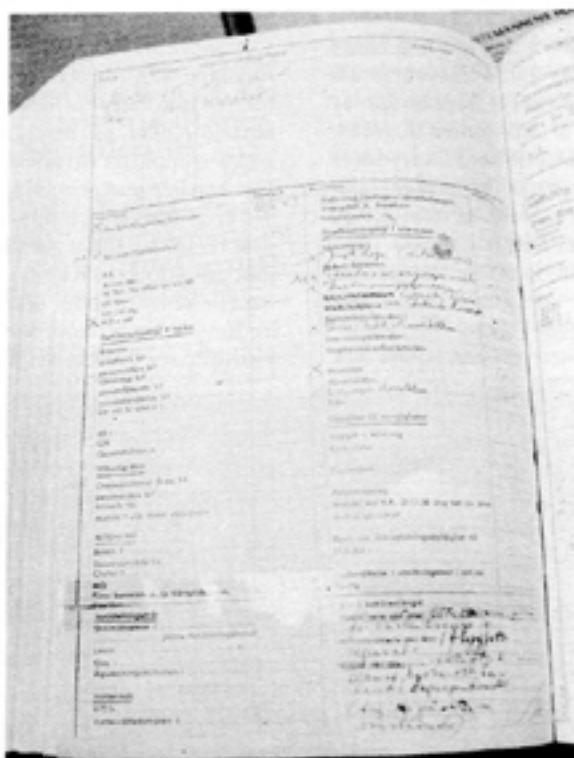
Bertil Sagermark har sedan 1974 kämpat för politisk asyl i USA. Han har bland annat fått stöd av den exilryssen Alexander Jessenin-Volpin, som själv tillbringat lång tid i sovjetiska mentalsjukhus av politiska skäl.

Hans asylansökan avvisades den 19 juni förra året i första instans, men Bertil Sagermark går vidare.

Till Contra säger han dock: Jag vill inte stanna kvar i USA, jag hoppas att jag skall kunna återvända till Sverige, bl a för att träffa min 93-åriga dövstumma mor medan hon ännu är i livet. Med henne kan jag ju inte ens tala i telefon. Men till Sverige vågar han sig inte i nuvarande situation, även om en annan förhoppning är att han på något sätt skulle kunna få upprättelse genom att på nytt få frågan rättsligt prövad.

Bertil Sagermark söker asyl undan "Storebror". "Storebror" är minst lika farlig som Kreml, menar han. (På Contras redaktion skulle vi snarare se Storebror som en av Kremis många skepnader, men en skepnad som tar gestalt även utanför kommunistländerna ibland)

Bertil Sagermark har bildat "Swedish Citizens' Committee in Exile, Box 27010, Escondido, CA 92027, USA.

En av många märkliga omständigheter i Sagermarkfallet är ett dagboksblad hos Högsta Domstolen som utsatts för övervakning. En ny pappersbit har tejpats fast, varigenom bevisning i målet har förstörts. En revisionssekreterare vid HD har anmält detta och andra missförhållanden till Justitiekanslern, men JK avvisade anmälan eftersom det inte fanns något stöd för revisionssekreterarens påståenden. Envar kan dock själv granska HD:s offentliga arkiv!

BOK-NYTT

Vägen tillbaka

Terrorister — ett demokratins bakslag. Det kan också ha varit en passande titel till boken som nu heter *Vägen tillbaka*. Men då måste vi föreställa oss en annan författare än Hans-Joachim Klein, en avhoppad terrorist som biktat sig om sin roll "då och nu".

Terror som en form av kritik mot det rådande samhällssystemet är en företeelse som i vår tid kan förekomma bara i västerländska demokratier. Det på samhällslogisk väg utarbetade demokratiska rättsförfarandet fungerar knappast mot den logiklösa terrorn. De samhällskontrollerade och humaniserade vårdanstalterna saknar avskräckande effekt mot terroristhjälp. Däremot i välorganiserade diktaturer är gatudemonstrationer, våld mot polis och terrordåd nästan okända begrepp.

Exterroristen Klein är på sätt och vis en humanist (vilket tydligen är en ofördelaktig inställning bland terrorister). Han river gärna upp gator, bygger gatuspärar och slåss med "snutar". Att döda är inte heller främmande för honom. Men vem som skall dödas det vill — enligt sina självkonstruerade humanistiska principer — han själv avgöra. Sådan här självständighet är dock inte godkännbar i terrorns undervärld. En beslutsam terrorist får inte ifrågasätta organisationens metoder. Revolutionens ändamål helgar medlen.

Lyda blint eller hoppa av — det finns inget annat alternativ. Klein har nog bara i brist på en tredje väg valt den sistnämnda möjligheten. I själva verket hoppar han av enbart för att han vill undkomma terroristvärldens inre skräckvalde som hälsynslöst utnyttjar även sina egna "kamrater", där ingen kan veta när ens tid är inne att bli kastad på sophögen. Det här tycker unge Klein inte om. Han hoppar dock av utan att kunna och vilja acceptera någon existerande samhällsform.

Efter att ha läst exterroristen Kleins bok

kan man gärna fråga sig vart hans väg egentligen leder tillbaka någonstans. Alltjämt avskyr han den västtyska demokratin, ja demokratin över huvud taget. Av en kamplysten terrorist med det västerländska samhällssystemets omstörtning som mål omvandlades han till en mällös nihilist. Hans väg från terrorismen leder inte tillbaka till samhället. Han förblir samma vacklande personlighet som saknar förmåga att anpassa sig efter samhällets samlevnadsformer och regler.

Kleins bok bevisar att trots dåliga och livshotande erfarenheter han inte kan ställa om sina med kamraters hjälp indoktrinerade värderingar. Visserligen skriver han: "Jag tror inte längre på den revolution jag en gång trott på, ett socialistiskt, kommunistiskt eller anarkistiskt samhälle, där alla är lyckliga och nöjda, där alla är lika, där det inte förekommer några orättvisor..." Men han skriver med tårar i ögat om de hjältemodiga mordbränderna mot amerikanska institutioner under Vietnam-krigets tid som en berättigad hämnd mot "krigsförbrytaren USA". Husockupationer och gatustrider mot poliser hör också till Kleins glada minnesbilder. Det anser han vara "massornas rättvisa våld". Men om massorna skriver han själv att "det var för det mesta alltid samma kamrater som började plocka upp stenar, riva upp gatubeläggningen för kollektiv stenkastning". Tala om "yrkesdemonstranter"!

Å andra sidan beklagar han att den som i Ryssland, vänsterrörelsens Mecka, protesterar mot makthavarna försvinner i psykiatriska anstalter eller på annat sätt. Han ser de ryska trupperna invadera "broderländer". Han kan inte undgå sanningen att efter trettio års krig, elände och lidande nu det "krigsdrabbade" Vietnam går till hjälpsam attack mot grannfolket i Kambodja. Det blir dock inga demonstrationer den här gången. Inga fredsmarscher provoceras och dessa länders institutioner attackeras inte med molotov-

cocktails. Det enda exterroristen Klein har att säga om allt detta är: "kamrater, jag vet inte vad jag ska tro längre".

Här står han med sin "osäkerhet" och biktat sig under sin patrons beskydd. De kräver amnesti för alla sina terroristvänner som är villiga att hoppa av.

Får ett demokratiskt samhälle chansa på en riskfylld förlåtelse? Kan man förlåta mördare? Får man lita på deras omvändning? Är det över huvud taget fråga om omvändning eller är de bara besvikna och trötta just för dagen? I morgon kan deras stridighet lika väl flamma upp igen, ty avhopparen Kleins tankegångar visar ju tydligt visdomen: en gång kamrat alltid kamrat. Trots allt. *TL*

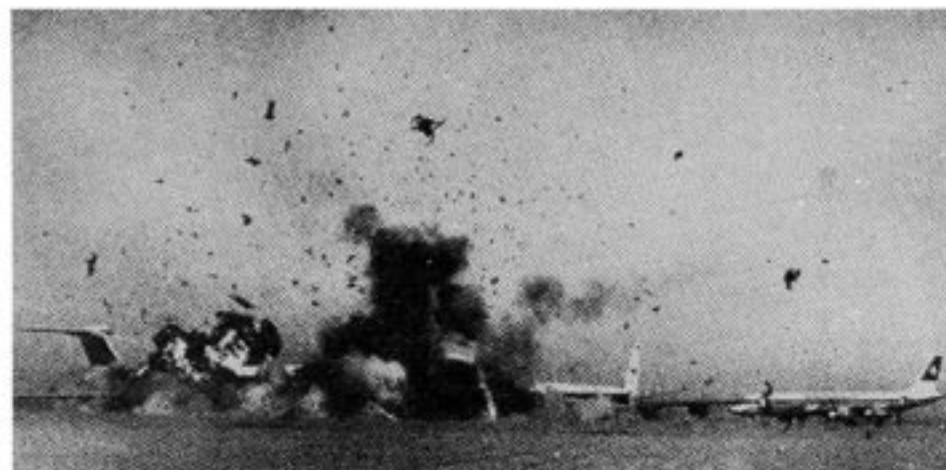
Hans-Joachim Klein: Vägen tillbaka. En avhoppad terrorist om sin roll då och nu. Berghs förlag. Ca 79:-.

En ny giv — en ny politik?

Gunnar Hökmark tillhör handelshögskolemoderaterna. Kanske är han rentav den ursprungliga titelinnehavaren. Det är dock inte första gången som en DHS visar framfötterna i partiet. Redan före namnbytet inom högerpartiet gjorde Staffan Burenstam Linder en stor insats. Vår ekonomiska högborg liksom de tekniska skolorna har, naturligt nog, hyst och, fostrat ekonomiskt tänkande människor och realister. Inom övriga discipliner har inslaget av vänsteranhängare varit större, med radikaler i detta ords nu vanliga bemärkelse, i den meningen alltså att de velat gräva upp det friska trädet med rötterna (radix=rot) men, oradikalt nog, inte velat besvära sig med att gå till rötterna med problemen. De faller lättare offer för maktbegäret, medvetet eller ej; vi som är förståndigare får lov att rädda den enkla hopen. Samhällsvetarna kan här alldeles gratis få ett studieobjekt.

Till en början kan de läsa Hökmarks bok *En ny giv*. Den ställer ofta sakerna på sin spets och kan kanske därför få t o m partivänner att höja på ögonbrynen. Själv har jag inte funnit något mer förgripligt än ordet explosionsmotor, som var vanligt förra seklet, men som ersatts av det riktiga uttrycket förbränningsmotor. Snarare är det på sin plats att prisera författaren för ett konsekvent fasthållande vid logiska slutsatser. Han låter 2 gånger 2 vara 4, utan att snegla på 4,5 eller 10 eller 11 eller fördömmande av allt vad matematik heter, eller, annorlunda uttryckt, han ser på politiken på ett opolitiskt sätt.

Boken spänner över allt det väsentliga i politiken. I början framhålls den enskilda människan, hans förmåga, hans frihet och ansvar. Han är nog räknat grunden för vårt samhälle men sitter politiskt bra trängt. Det hjälper föga att försöka bättra på saken

Palestinska terrorister spränger kapade flygplan i öknen.

genom att tala i pluralis om de enskilda människorna som ju tillsammans utgör samhället.

Genom boken går en äkta liberalism som en röd tråd, helt i motsats till vår vardag, som inte längre bjuder på mycket av denna vara. Det parti som en gång bar dess namn, har vattnat ur begreppet till en parodi på sig själv. Författaren säger inte sådant rent ut men ger mer än nog av bevis. Under kapitlet om löntagarfonder, en rätt utförlig del, blir han däremot helt frispråkig om Lennart Bodström: inga ord täcker det bedrägliga som TCO utsatt sina medlemmar för. Ett ord i rättan tid men tydligen utan effekt på denna trojanska trähäst.

Det vore frestande att återge några eller åtminstone något exempel på författarens friska tag, när han vill få bort den tvångströja, som en politisk överhet snärjt in oss i, men det skulle föra för långt. Må boken tala för sig själv. Den gör det på ett lättfattligt sätt och med många drastiska krumelurer.

Ake Malmquist

Gunnar Hökmark: *En ny giv: om ett uppbrott för att klara 80-talet. Moderata Ungdomsförbundet. Cirka 39:-. ISBN 91-86194-00-3.*

Det är med beklagande vi måste tillägga att vår mångårige medarbetare Ake Malmquist avlidit sedan ovanstående recension nedtecknades.

Ronald Reagan – läsvärd biografi

"Om svenska massmedia fått råda skulle Ronald Reagan aldrig kunnat bli president i USA" börjar förordet till *Ronald Reagan – en politisk biografi*. Nej, svenska massmedia har verkligen ansträngt sig för att få fram en

negativ bild av USAs nye president. En felaktig bild, visar denna bok, som ger en detaljerad historik över Ronald Reagan.

Reagan föddes 1911 av fattiga föräldrar. Fadern var politiskt aktiv och hängiven individualist. Reagan var mycket studieintresserad men hade svårt att få pengar till kursavgifterna. Redan under collegietiden var han politiskt aktiv i studentkåren och organiserade den första strejken där. Efter studierna började Reagan som sportreporter på en radiostation. Hans mål var att bli skådespelare och han fick så småningom ett kontrakt med Warner Brothers. Under sina första elva månader vid filmen medverkade han i åtta filmer – samtliga "B-filmer". Men han hann lämna B-filmsstudiet innan det var dags för yrkespolitikern. Allt som allt medverkade han i ett trettiotal filmer.

Att kommunister "inte bara var något som slogs i Stalingrad" fick Reagan erfara under de allvarliga strejkerna i Hollywood efter krigsslutet. Kommunister försökte då ta kontrollen över filmstaden genom att placera celler i samtliga fackförbund inom filmindustrin. Kommunister ville ha filmindustrin som propagandabas – amerikansk film dominerade ju 95% av världens filmdukar.

Reagans antikommunistiska engagemang genom åren är naturligtvis förklaringen till att svenska massmedia försökt teckna en negativ bild av honom. Att Reagan var medveten om den kommunistiska faran redan på 30-talet gör honom givetvis farlig för kommunismen.

Reagan var inte nöjd med sitt liv som skådespelare. Hans ständiga fråga var: "Var är resten av mig?" Den frågan förföljde Reagan ända tills han 1966 ställde upp som kandidat till guvernörsposten i Kalifornien. Reagan blev 1967 Kaliforniens 33:e guvernör.

Vad som enligt boken utmärker Reagan är att han är en politiker som *tänker själv* – sådana politiker skulle vi behöva i Sverige! Det borde vara ett villkor för att över huvud taget bli politiker.

Under sina åtta år som guvernör i Kalifornien gick Reagan konsekvent in för att minska den offentliga sektorn, balansera de offentliga inkomsterna och utgifterna, utnyttja experter från näringslivet för att öka effektiviteten och han var inte rädd för att fatta impopulära beslut.

Detta är samma mönster som han skulle komma att följa som president. Enligt Los Angeles Times lämnade Reagan guvernörsposten som en "skicklig statsman och en briljant administratör".

Boken ger en detaljerad skildring av Reagans liv och verk och läsaren får en helt annan bild av USAs president än den som Sveriges socialistinfiltrerade massmedia har gett oss.

Monica Wiegert

Lee Edwards: *Ronald Reagan – en politisk biografi. Timbro förlag. ISBN 91-7566-010-5.*

Kommoden

1945 kom Hanski som rysk krigsflyktning till Sverige. Hans första böcker om livet och lidandet i Sovjetunionen gjorde honom känd på mycket kort tid i Sverige, inte minst tack vare att böckerna publicerades i en av landets mest populära bokklubbar. Hanski blev snabbt ett erkänt författarnamn och han har t o m fått omdömet "en modern variant av den ryska klassiska berättarkonsten".

Utöver böcker har Hanski också skrivit flera TV-pjäser med samhällsengagemang. I boken *Onda själar* får vi följa huvudpersonen *Kommoden* på ett mentalsjukhus i Sovjetunionen. Smeknamnet har han fått för att han räknas till de fasta inventarierna på sjukhuset.

Berättelsen utspelar sig i nutid, Sovjets krig mot Afghanistan och strejkerna i Polen omnämns i ytterramen.

Kommoden ombeds att i skrift beskriva sina tankar och känslor och hans arbete med detta kontrolleras av en kvinnlig psykiater. Man vill se hur han nu förmår att uttrycka sig och under detta sitt arbete undantas han från den vanliga tvångsmedicineringen.

Istället för att skriva ner sina verkliga tankar till läkaren, får en tänkt läsekrets ta del av dem.

Kommoden låter funderingarna välla fram. Inte bara genom bilder från de dagliga rutinerna utan också om skuldskänslorna, som härrör sig från de övergrepp han och hans kamrater gjorde sig skyldiga till under andra världskriget. Men främst skriver han om avslöjandet av sanningen.

Det andra syftar till att tillfredsställa fängelseledningen, och så länge han skriver till dess belåtenhet slipper han de vanliga våta inpackningarna, sulfainjektioner som ger feber, isgalla bad etc.

I korta personskildringar får vi också följa några andra "patienters" liv och tankar. "Stalin", "Johannes döparen", "Befriaren", "Joe Hill", "Edison" och "Gurkan".

När *Kommoden* skriver av sig, pågår en ständig strid inom honom. Han påågas ständigt av att han inte är någon god människa och någon skönmålning vill han därför inte göra.

Han ser sina "bekännelser" som något viktigare än allt annat som skrivits om ondska.

Han har sparat sin lilla anteckningsbok som han hade med sig i kriget och den berättar om våldtäkter och arkebuseringar han varit med om.

Nu försöker han göra upp med det förlutna och anklagar sig själv, men att rentvå sig själv är det inte fråga om.

Dialogerna med den tänkte läsaren försiggår på ett enkelt och träffande språk, boken är mycket lättläst. Såväl personer som miljö

(Forts på nästa sida)

(Forts från föregående sida)

framstår som verkliga. Med tillägg av humor och satir blir läsoplevelsen stor, men boken i sig själv är en skrämmande skildring av människor som är förnedrade, i ordets yttersta mening.

Anledningen till *Kommodens* intagning på mentalsjukhus är inte alla hans missgärningar under kriget utan det faktum att han fällt för staten misshagliga yttranden. Enligt sovjetisk terminologi är han således mentalsjuk, någon annan vilja än den partiet förespråkar kan inte godtas.

Boken kan läsas ur många olika vinklar, men är en tendensroman som utvisar orimligheterna i det sovjetiska systemet och de vedergällningar som diabbar envar som vågar ifrågasätta det.

Tillnamnet "Joe Hill" (en av de intagna på sjukhuset) känns dock inte särskilt övertygande. Vet ryssen i allmänhet vem detta var?

I övrigt har Hanski ännu en gång visat att han är en författare av stort format, bara man ser namnet på kommande böcker lockas intresset direkt.

Roger Söderqvist

Eino Hanski: *Onda själar. Läsa Bra. Cirka 83,-. ISBN 91-86102-20-6.*

(Terrorism, forts från sid 17)

måste ses i detta perspektiv. Men affären visade också att terroristernas nuvarande inbördes oenighet är en svaghet. Att polisen lyckades återfinna Dozier beror på tips inifrån organisationen, från den falang som inte accepterat den strategi som valdes när man inriktade sig på militära mål.

Det är möjligt att terroristerna får problem framöver på grund av splittringen. Men trådarna österut är så klara att man bör räkna med att en ny enighet kan tvingas fram igen. Pengar och vapen behövs för att terroristerna skall kunna driva sin verksam-

het. Till en del är man självförsörjande genom utpressning och rån. Men bara till en del. Det behövs också ett tillskott från Öst. Och det skulle förvåna om östsidan skulle acceptera att leverera vapen till en splittrad rörelse.

De östeuropeiska ländernas inblandning i den italienska terrorismen har länge varit känd för de initierade. Bevisen är emellertid nu så många att även politiskt försiktiga och ansvariga ledare offentligt har berört frågan. Inrikesminister Virginio Rognoni har således offentligt sagt att det finns bevis för att Tjeckoslovakien stött organisationen "Arbetarautonomi", som är en av de många delarna i den stora organisationen. Arbetarautonomi hänger nära samman med *Potete Operaio*, som anses vara Röda brigadernas "intellektuella ansikte". Ledaren för *Potete Operaio*, professorn Antonio Negri, greps redan 1980. Han kom från Padua, den stad där James Lee Dozier hittades.

Även presidenten Sandro Pertini har berört kopplingen mellan Röda brigaderna och Tjeckoslovakien. Förbindelserna mellan de två länderna är idag ganska kyliga.

Claes Almgren

(Byggekostnaderna, forts från sid 19)

med 58.000 kronor per lägenhet. 55% av kostnadsökningen berodde på ökade kvalitetskrav. Om man bortser från dessa höll sig kostnadsökningen på ganska normal nivå, dvs cirka 15%, vilket inte var mer än någon procent över den allmänna inflationstakten.

Hundtoaletter

Låt oss avsluta denna exposé med att ta

Kinesiska skuggbilder

Contra mest lovordade bok!

Bland det dryga dussinnet böcker som Contra gett ut är det ingen tvekan om att *Simon Leys "Kinesiska skuggbilder"* är den bok som fått de mest positiva recensionerna. Och i alla typer av tidningar, socialdemokratiska såväl som borgerliga. Boken har recenserats i alla landets tre största morgontidningar. Dagens Nyheter talar om "såker fransk stil och skarp ironi" och kallar boken ett "viktigt bidrag till den Kinadebatt som fått slagsida". Göteborgsposten skriver att det är "lysande skildringar av olika sidor av det kinesiska samhället". Boken kostar 49,- plus porto och kan rekvireras från Contra, Box 6082, 102 32 Stockholm 6. Tel 08-39 66 81.

upp normerna för hundtoaletter. Visst finns det sådana! Det krävs särskilda rastgårdar för hundar numera. Om man bytte ut denna rastgård mot en lyktstolpe och en tunna där hundägarna kunde placera hundlorten skulle kostnaden per lägenhet minska med mellan 100 och 250 kronor.

CONTRA 3 1982

I kommande nummer av Contra skall vi bl a behandla bevisen för att Sovjet bedriver kemisk krigföring i Sydostasien. Vi kommer också att ytterligare uppmärksamma sociobiologin, med en artikel som mer konkret än detta nummers översiktsartikel går in på den nya vetenskapens politiska betydelse.

Vi räknar också med att uppmärksamma det växande geschäft som vård av fosterbarn blivit — en del fosterföräldrar gör stora skattefria förtjänster och vill inte släppa ifrån sig barnen när de riktiga föräldrarna har ordnat upp de förhållanden som föranledde fosterhemsplaceringen. Här kommer också myndigheternas uppseendeväckande hantering av fosterbarnsärenden in.

Peter Kalangula, präst och ordförande i Demokratiska Turnhalle-alliansen vädjar till västerländska kyrkoledare om stopp på stöd till terrorister i Namibia.